Sakala

Aſutanud C. R. Jakobſon.

Ilmub kolm korda nädalas:
esmaspäewal, kolmapäewal ja reedel

Wiljandi Ajalehe Kirjastuſe Oſaühiſuſe wäljaandel.

Toimetus ja talitus aſub Tartu uul. 9. A. Köllaſepp'a m., II korral.

Telefon № 81.

Toimetuſe kõnetunnid kella 12—2 lõunal.

Talitus on awatud kella 8 hom. — l. 5 p. l. Pühapäewiti on talitus kinni.

Aadreſs kaaſtöölistele ſaadetuſtele: „Sakala", Wiljandis.

Üksik nummer 40 penni

Tellimiſe hind:

	Poſtiga:	Iſe ära wiieſa
1 kuu pääle	4 marka 50 penni	4 marka
2 „ „	9 „ — „	8 „
3 „ „	18 „ 50 „	12 „

Tellida wõib lehte igast päewast alates, kuid nõuda, et tellimine kuu wiimaſe päewaga lõpeks. Tellimiſe uuendamiſel wana aadreſs üles anda.

Aadreſſi muutmiſel tuleb 50 penni maksa ja wana aadreſs üles anda.

Kuulutuste hind. Kuulutuste küljel 75 penni petit-rida, teksti 1 mark 50 p. Lehe ilmumiſe päewal wõetakſe wäljaminewa numbriſſe kuulutuſi kuni l. 8 hom. wastu.

Käſikirjad, mis kaaſtöölistelt kirjaſaatjate poolt ei tule, awaldatakſe hinna alla, kui nende tagaſinõudmine pääle on kirjutatud. Tarwitamata jäänud lühemad käſikirjad häwitatakſe ära. Suuremad tagaſi ſaadetakſe kui margid juure on liſatud. Tarwitatawate käſikirjadel peab ſaatja täielik nimi ja aadreſs all olema.

Nr. 125. Reedel, 14. nowembril 1919. 39. aastakäik.

Ülemjuhataja ſtaabi teadaanne.

12. now. hom.

Soome lahe ääres tungis waenlane eila õhtu tormijooksuga wiie tunni jooksul wahetpidamata meie ſeiſukohtade pääle. Kõik päältungimiſed löödi meie ſuurtüki-, kuulipildujate- pommipildujate- ja püsſitulega tagaſi.

Pihkwa ja Põtalowo ſihtidel maakuulajate kokkupõrkamiſed.

12 now. õhtul.

Soome lahe ääres Glubokoje ja Babino järwede joonel pommitas waenlane päewa jooksul meie kaewikuid, katſus Matti ja Sawikino külade poolt meie ſeiſukohtadele läheneda, löödi aga meie patareide tulega tagaſi.

Pihkwa ſihil pommitaſid meie patareid waenlaſe ſeiſukohti ja takistaſid waenlaste kindlustamiſt.

Mujal — muutuſeta.

13. now. hom.

Pihkwa ſihil luurajate tegewus ja ſuurtükitulewahetus raudtee piirkonnas.

Mujal — muutuſeta.

13. now. õhtul.

Soome laheääres tungib waenlane kogu frondil ſuurte jõududega pääle. Ägedad lahingud on käimas.

Pihkwa ſihil luurajate tegewus ja paiguti ſuurtüki tulewahetus.

Põtalowo ſihil luurajate tegewus.

Põhja-Lääne armee ametlik teadaanne.

10. now. õhtul.

Oudowa ſihil maakuulajate tegewus. Goſtilitſõi külaſt ida pool wõtſid meie wäed Wõskatka, Kriwitſõi ning Perewoſi küla oma alla. (Need külad on 35—40 w. Narwaſt lõuna pool).

Gatſhina ſihil tungis waenlane Mannilowo piirkonnas meie ſeiſukohtad kallale, löödi aga tagaſi. Siit põhja pool wõttis waenlane Woinoſoſſowo, Pillawo ja mõiſa oma alla.

11. now. homm.

Oudowa ſihil muutuſeta. Goſtilitſõiſt lõunaida pool jatkawad meie wäed pääletungimiſt.

Gatſhina ſihil tungis waenlane terwel wäerinnal ſuurte jõududega kallale iſeäranis ägedaſt aga Opolje küla juures. Krasnoje Selos tee piirkonnas. (Weimariſt werst 5 põhja pool). Meie lõime ta tagaſi, paiguti tikuwõitluſega,

11. now. õhtul.

Oudowa ſihil, Goſtitſõiſt lõuna pool, on waenlaſe edaſitulekut märgata. Goſtitſõiſt ida pool puhastaſime meie waenlaſeſt Suknomſtſhina, Melitſowo, Saberesje, Panteleikowo, Kuſchelki, Melnitſa ja Borki küla. Meie wõtſime 5 kuulipildujat ja 70 wangi.

Gatſhina ſihil liiguwad meie wäed wastukallaletungimiſele aſudes Klenna poole. Meie lõime oma tulega waenlaſe kallaletungimiſed Pustamerſha ning Torma poolt tagaſi.

Fedorowka ning Krestowo küla wõtſime meie wõitluſe järele ära. Meie ſaime ſiin 140 wangi ja 4 kuulipildujat.

12. now. homm.

Oudowa ſihil aſuwad meie wäed Goſtitſõiſt lõuna-lääne (?) pool Lewoſchkina — Kupkowo — Perewoſt — Gorki — Mestowo — Nowinka — Panteleikowo joonel.

Gatſhina ſihil tormab wastane terwel wäerinnal kallale ja wõttis Opolje küla ära.

Läti ülemjuhataja ſtaabi teadaanne.

10. now. homm.

Sakſa wäerind. Eila õhtul wõtſime meie oſawa ümberhaaramiſega lääneſt ja lõunaſt, pääle wiſat wõitluſt tähtſa jõlmepunkti Dulne ära. Waenlane ſai raskesti kahju; meie wõtſime palju wange. Annenhofi piirkonnas katſus waenlane, pääle kõwa ſuurtüki- ja kuulipildujatetulega ettewalmistamiſt, päälletungimiſele aſuda, häwitadi aga meie tulega. Ka pillati meie tulega Solitudi piirkonnas kõwad waenlaſe luurajate ſalgad laiali. Saſſenhofi juures (mis Riiaſt 4 wersta lääne pool) häwitaſid meie maakuulajad waenlaſe walwetõkke. Meie ſoomustatud laew „Keſar" tegi edurikka luuramiſeſõidu Schlokini. Nüüd on ſelgeks tehtud, et Dubelini wõtmiſel on ſaadud üle 1000 ſuurtükikuuli. Riia Miitawi maantee ſihil löödi meie poolt waenlane terweſt reaſt kindlustatud punktideſt wälja.

Enamlaste wäerind Põhja pool Lubani järwe on waenlaſe päälletungimine tagaſi löödud; meie wõtſime kuulipilduja ja wange.

Mujal — muutuſeta.

10. now. õhtul.

Sakſa wäerind. Wiſades wõitlustes läheneme meie aeg ajalt Riia-Miitawi maanteele. Meie wõtſime Schuhofi, Pelle, Schwartſenhofi, Sommerfeldi, Lindenruhe ja Schampeteri ära Saſſenhofis wõideldakſe. Waenlaſe kaotuſed on ſuured. Meie wõtſime palju ſõjamaterjaali. Pelle juures wõtſime meie terwe eskadroni ühes hobustega ära. Meie paremal tiiwal jõudſime Aſjerni. Meie lendurid teatawad, et waenlaſe woor rutuliſelt Thorensbergiſt Miitawi poole liigub. woori peale loobiti edurikkalt pomme. Waenlane pommitab linna kihwtiste gaaſipommidega. Liibawi piirkonnas wailne.

Enamlaste wäerinnal muutuſeta.

11. now. õhtul.

Meie wahwa ſõjawägi purustas waenlaſe Thorensbergi juures (mis Riia agul on) ja jõudis Lindenruhe juures (mis Thorensbergiſt wersta 8 lääne pool) Riia — Miitawi kiwiteele. Meie wõtſime ühe raske ja ühe kerge patarei ja palju miini- ning kuulipildujaid. Waenlaſe tagaajamine kestab edaſi. Liitlaste laewastik andis meile ſuurt abi.

Enamlaste wäerinnal luurajate tegewus.

12. now. hommikul.

Sakſa wäerind. Waenlane taganeb. Babiti järwe ääres wõtſime meie Annenhofi oma alla (mis Babiti lõunakaldal, Riiaſt 18 wersta lääne pool on) Dahleni ſaareſt lõuna-ida pool wõtſime meie ägeda lahingu järele Berghofi, Schloſsbergi, Merzendorfi ning Baldoni oma alla. Sakslaſed röówiwad ja põletawad taganedes majaſid.

Enamlaste wäerind. Landeswehri oſad tormaſid kindlustatud joonel Nowaja, Drukowiſchki ning Tartatſhnaja juures (ſee on Riia—Dwinski raudtee ääres, Tſargradi ja Nitsgali wahel) kallale ja ajaſid waenlaſe kuni Nitsgali jaamani. Teine ſalk läks kuni Sloboda telliskiwiwabrikuni ja rikkus raudtee neljaſt kohaſt ära. Waenlaſe ſoomusrong, kes appi tuli, ſai hukka. Wõeti 90 wangi, 2 raſket ſuurtükki, 8 kuulipildujat ja muud ſaaki. Enamlaſed jäiſid lahinguwäljale 60 ſurnut ja palju haawatuid.

Lubani järweſt põhja pool luurajate tegewus; on wõetud 40 wangi

---

Pühapäewal, 16. now. kell ½2 l. Wiljandis, „Koidu" ſeltſi ſaalis.

Poliitiline kõne-koosolek.

Kõnelewad: 1) A. Kogu abieſimees **A. Birk**: Eesti wabariigi praeguneſiſe- ja wälispoliitika ſeiſukord 2) Aſ. Kogu liige **K. Kornel**: Meie majanduslised wäljawaated. 3) Läbirääkimiſed. 4) Erakonna liikmete omawaheline kinnine nõupidamine.

Eesti Rahwaerakonna Wilj. komitee.

Tallinnast, 14. now.

Traadi teel.

Tartu nõupidamiſed.

Tartuſt, 12. now. „Waba Maa" erikirjaſaatja teatab, et nõupidamiſt jatkatakſe täna. Poola, Leedu, Läti, Ukraina ja t. ſaadikud, kes Tallinna Eesti wabariigi aastapäewa pühitſema ſõitſid on tagaſi jõudnud. Eesti, Leedu ja Läti ſaadikute wahel oli nõupidamiſt. Küſimuſt arutadi põhjusmõtteliſeſt küljeſt. On kindlad uued ſihtjooned kleſſeatud, üleüldine meeleolu on hää. Üsna täielik. Nõupidamisteſt kõige paremad looluſed. Homme algawad üleüldiſed nõupidamiſed, milleſt ka need oſa wõtawad, kes tänini puudunud.

Sakslaſed Lätimaal kõwasti lüüa ſaanud.

(Läti ülemjuh. ſtaabi teadaanne 13 now. õhtul. Lühend.)

Sakslaſed taganewad pääle Thorensbergi puhastamiſt terwel wäerinnal. Läti wäed tungiwad edaſi.

Thorensbergi juures on ſaadud 11 ſuurtükki. Liibawi juures tuli üks patrull wabatahtlikult meie poole üle.

Läti rahwuskogu koosolek.

Riiaſt 13. now. Eila oli rahwuskogu pidulik koosolek, kus ſaadeti terwituſi Läti wägedele. Pääminister teatas, et Läti ſoomusrong on Olaiſe jõudnud.

Pääle Riia wabastamiſe ſaatſid Briti ja Prantſuſe ſaadikud pääministrile õnne ſoowimas. Miſſioonid ſaatſid pääle ſelle terwitus kirju.

Enamlaste ſaatkond tuleb Tartuſſe.

Tartuſt, 12. now. „Waba Maa" erikirjaſaatja teatab, et konwerentſi ringkondades kõneldakſe et on üleeila Tallinna Tſhitſherini raadio wastus jõudnud Eesti wälism. ettepaneku pääle pantwangide wahetamiſe aſjus. Raadios teatab Tſhitſherin, et nõukogude walitſus walmis on ſaatkonda Tartu ſaatma pantwangide wahetamiſe aſjas läbirääkimiſi pidama.

Enamlaste ſaatkonda on esmaspäewaks Tartu oodata.

Nagu „W. Maa" usutawaſt allikaſt kuuleb, olla ſaatkonna esimeheks Litwinow, kes päraſt läbirääkimiſt edaſi Kopenhageni ſõidab Inglise ſaatkonnaga pantwangide wahetamiſe üle läbirääkima.

Enamlaste ſaatkonnale antawat Tartus Weski uul. omaette maja ſellekohaſe ſiſſeſeadega tarwitada.

Tööſeiſak raudteel.

Eila jätſid raudteetehaste ja depoo töölised töö ſeiſmo. Põhjus — majanduslised nõudmiſed. Nagu „W. Maa" kuuleb, nõudwat töölised muuſeas: 1.) Palga alammäära kindlaks määramiſt. Tallinnas 553—1153 (?) marka kuus ja mujal protſentide wõrra wähem elukallidust ſilmas pidades; 2) wõimaldada toiduaineid odawamate hindadega ſaada, 318 tunniliſt tööpäewa.

Aſjaſſe on wahele ſeganud ſõjawõimud ja töölised aſunud oſalt tööle. Küſimuſt kawatſetakſe rahuldawalt lahendada.

Lehtmann lahkub ametiſt.

Päätööminiſtri abi, hra Lehtmann lahkub omalt kohalt.

Wäljamaalaſed ſaadetakſe wälja.

Tallinnas olewat ligi 7000 wäljamaalaſt kellede ſeas palju angeldajaid juuta on. Siſeminister kawatſeb wäljamaalasteſt enam jagu wäljaſaata. Wäljaſaatmiſt raskendawat ſee aſjaolu, et mõnel jajal nendeſt on endiſe pääminister K. Pätſi poolt wäljaantud elamiſe luba, mille tähtaeg alles tulewal aastal lõpeb.

Niiſama ſaadetakſe Tallinnaſt wälja need, kel mingit kindlat ametid ei ole. Nende hulk ulatab 4 tuhande pääle.

Uue walitſuſe moodustamine.

Eila teataſid päälinna lehed, et Poska uue ministeeriumi kokkuſeadmiſeſt tagaſiastunud. Nüüd on ettepanek uut walitſuſt luua J. Tõniſſonile tehtud. Kuuldawasti olla Tõniſſon ettepaneku wastu wõtnud.

Wabariigi walitſus tagaſi astunud.

Päälinna lehed tõid eila teate, et Wabariigi walitſus terwes omas kooſſeiſus on A. Kogu esimehele tagaſiastumiſe palwe ſiſſeandnud. Põhjuſeks on aſjaolu, et erakondade wahelise kokkuleppe järele üheleühele mehele on ülesandeks tehtud uut walitſuſt kokku ſeada koalitſiooniliſel, kokkuleppe aluſel, milleſt tööerakond, ſotſ.-dem. ja rahwaerakond oſawõtawad.

Wiimaſed teated.

Sakſa peaſtaab ſeiſab Wene enamlaste peaſtaabiga ühenduſes.

Kindral Pototski, keda ſakslaſed Berlinis kinni pidaſid, ſeletas, et ühtegi ſaladuſt enamlaste pääſtaabil ei ole, mida Sakſa ſtaap mitte wiibimata teada ei ſaaks, nii mõjukad ja arwurikkad on Sakſa agentid enamlaste wägede ülemjuhatuſes. Kuna teenistus punawäes kõige enam priwiligeeritud ja kõige paremini taſutud töö on nõukogude Wenemaal, ſiis kubiſeb ta iſikuteſt, kelle jaoks enamlus iſe null on ja kes kunagi tema eest wõidulootuſeta lahinguid ei hakka wõitlema.

Mis tähenduſe ſelle juures won der Goltzi wägede kogumine Baltimaal ſaab, on iſeeneſeſt ſelge. Sakslastel, kes enamlaſed pukki aitaſid, ſaaks kerge olema Wenemaal uut rewolutſiooni tekitada, kui nad ſilmapilgu ſeks tulnud arwawad olewat.

Kohalik elu.

Teadaanne.

Annan teada, et pühapäewal kella 10-2 on terwes linnas (Wiljandi mõiſa ühes arwatud) kõigi linna elanikkude laste üleskirjutamine kuni 16 eluaastani. Üles kirjutamiſt toimetawad linna naesgymnaaſiumi ja kõrgema algkooli wanemate klasſide õpilaſed. Majaperemehed ehk nende aſemikud on kohustatud tähendatud ajaks maja raamatud walmis panema ja kirjutajad kõikideſſe korteriteſſe juhtima, kus lapſi on. Korteri omanikud, kellel on lapſi alla 16 aasta wanad, on kohustatud kõikide küſimistelehes ettenähtud küſimiste peale õigeid wastuſeid andma. Waadaku wanemad juba ette walmis, millal nende lapſed on ſündinud, ſ. o. mis kuupäewal ja aastal, ſiis ei tule üleskirjutamiſe juures aſjata wiiwituſt.

Linnapää A. Marfeldt.

Mis ſee on?

Kas täidab korteri kommisjon kohakalt temale uſaldatud kohustuſi, korterite lahendamiſe aſjus, wõi tahawad maakonna Rahwawäe kommisjoni kirjutajad diktaatori oſa mängida?

12. ſkp. ſai E. R. L. Wiljandi Oſakonna Juhatus kohalikult korteri kommisjoni juhatajalt kirjaliku nõudmiſe, et oſakond oma raamatukogu ja lugemiſe laua Ormisjoni majaſt, kuhu ſõjawäe ambulants ſiſſe tulewat, wälja peab wiima ja uued ruumid (ühe toa) Lutſu uul. Colonque majas alumiſel korral wõib ſaada.

Oſakonna juhatus, ſeda ſilmaspidades, et nõudmine rutuline, wolitas weel ſelſamal päewal neli juhatuſe liiget uut korterit järele waatama ja üürilepingut kindlaks tegema. Kohale jõudes, pääle pooletunniliſt ootamiſt ja koppimiſt, awati meil wiimaks rahwawäe kommisjoni kirjutajate poolt maja uksed ja laſti ſiſſe. Kui meie oma tuleku põhjuſe ära olime ſeletanud, wastas keegi kirjutajateſt, et ſääl waba ruumiſid, kuhu linna korteri kommisjon oſakonna raamatukogu ja lugemiſe toa wõiks mahutada, ei ole, ſeſt kõik ruumid ſelles majas olewat Rahwawäe kommisjon oma alla üürinud. Meie tähenduſe pääle, et meil ikka korterikommisjoni ja tema nõudmistega tuleb rehkendada, näidati meil wiimaks üht kõigi maja alumiſe korra elanikkude poolt läbikäidawat ruumi (endine ſakste ſöögituba) ja tähendati, et ſelle, kui juſt tahame, wõime oſakonna tarwitada ſaada.

Eila trehwaſin korterikommisjoni juhatajat ja, kindlal arwamiſel olles, et Colonque majas meie tarwis enam korteri kommisjoni poolt määratud ruumi ei ole, nõudſin ſeletuſt, miks ta üleüldiſe meid mainitud majarahwaſt tülitama ſaatis. Korteri kommisjoni juhataja tähenduſe pääle, et ſääl oſakonna raamatukogu ja lugemiſetoa tarwis tingimata üks alumiſel korral, linnakoolipool otſas uulitſapoolſel nurgal aſuw tuba waba peab olema, tuli mul meele, et juhtumiſi ka meie ſääl ſees käiſime üht woodit ja kirjutuſe lauda märkaſime, ning kellegi tähenduſt, kuulſime et ſee Rahwawäe kommisjoni kirjutajate tuba olewat.

Oſakonna raamatukogu ja lugemiſelaud peawad rutuliſelt oma endiſeſt korteriſt wäljawiidud ſaama, et ſõjawäe aſutuſele ruumi anda, kuid kuhu peab ta minema, et mitte nooreſoo püüdeid ja ſihtiſid halwata? — Kas peab ta ſeni uulitſale jääma, kui korteri kommisjon Rahwawäe kommisjoniga oſakonna ruumide aſjas kokku lepiwad, wõi mis tuleb ſarnaſel juhtumiſel teha?

E. R. L. Wiljandi oſakonna aſjaajaja M. Palu.

Teaater ja muuſika.

„Seltskonna toed."

Pühapäewal tuleb Ibſeni näidend. „Seltskonna toed" „Koidus" Lugemiſeringi pidudõhtul etenduſele. „Seltskonna toed" on üks kõige paremateſt ſuure norralaſe töödeſt. Arwatawasti tarwitawad paljud juhuſt „Seltskonna tugeſid" waadata, kuna tükk päälegi eriti ſelle ettekande jaoks uuendatud tõlkes ja täielikult ühes, nende oſadega, mida tſenſori-olude tõttu Eestis waſt kardeti näidata, etenduſele tuleb.

Selle huwitawa tüki ajalooſt mõni riba.

Kirjutatud on tükk Münchenis 1877 a. päraſt Ibſeni lühikeſt kodumaal käimiſe aega. See oli esimene Ibſeni töödeſt mida Daani kirjastaja mitte enam kui 6000 eksempl. ilmutada julges. Kuid kuu jooksul oli esimene trükk läbi müüdud. Näidend on pea kõigiſſe Euroopa keelteſſe tõlgitud, Sakſa keeles ilmus ühelajal kolm tõlget. Tükk wõeti igal pool ſoojalt wastu, Kopenhageni kuninglikus teaatris mängiti ſeda 53 korda. Iſeäranis ſuur edu oli tükil Sakſamaal. 1877 aastal etendati ſeda Berlinis wiies teaatris ühelhoobil. 1897. a. tõuſis tüki ettekannete arw Sakſamaal kuulmata arwuni — tuhat kaheſajani. Tükk on rohket tähelpanekut leidnud ka Prantſusmaal, Inglismaal, Itaalias, Ameerikas jne. Wenemaal kandis ſeda ette muude teaatrite hulgas ka Moskwa kunſti teaater 1905. a.

Meie loodame, et oſawõtmine pühapäewaſeſt piduſt elaw ſaab, harwa ſaame ju ſiin tükki näha, mikkel ſuured wäärtuſed. Piduſt oſawõtmiſt kohustab weel ſee, et ſiſſetulek awaliku raamatukogu hääks läheb.

Üleriikline põllutöö kongreſs.

Pääle lõuna wahеaja algawad läbirääkimiſed Tõniſſoni kõne kohta. Sõna wõtab J. Uluots. Ta kõneleb wäga pikalt ja waenuliku terawuſega:

Tarwilikku ſelguſt eelkõneleja mõteteſt mina täieſti ei ſaanud. Olen kõnelejaga nõus, et rahwawägi palju on ära teinud. Mina arwan, et ka põllumehed on wäga palju ſeljataguſt tööd teinud, ſõjawägi on kaitſewall, mille ſeljataga riigi ülesehituſe tööd tehtakſe.

Mina arwan, et meie rahaasjandus on halwas ſeiſukorras. Kui 1000 marga wäärtus warsti 100-margaliſeks jaab, ſiis on aſi halb. Kui wäljamaalt kaupa osta, peab meil niiſugune raha olema, millel ſääl wäärtus.

Wäliskaubanduſliſelt langeme raskesſe ſeiſukorda: wälisraha meil lõpeb, oma ei wõeta wastu wäljamaal. Siin peab asja korraldama ja meie ſeiſukorda päästma. Praeguſel ajal paneb riik ſuuri lootuſi wäljaweo pääle. Wäljawedu ei ole meil kuigi palju.

Riik wõttis linaasja oma kätte ja ſelle tagajärjel langes linakaswatus. Wõtame metſaasjanduſe. Ka ſelleſt ei ſaadud ſeda tulu, mis loodeti. Tuletan riigi kätte wõetud Jõõpre turbaraba meele.

Riik tahab kõiki ettewõtteid oma kätte wõtta. Uſſikud ajad on näidanud, et ſee nii libedaſti ei lähe. Puudub iſiklik algatus ja energia.

Ametnikkude kari kaswab meil majapidamiſe riigiſtamiſega, neile tuleb palka maksta. Seda tuleb ühtepuhku tõſta, wäljaweo puuduſel peab riik paberiraha trükkima. See tõstab elukallidust. Ei ſaa muidu läbi, kui riik peab uuſi makſuſid pääle panema ja wonu tõſtma. Neid makſuſid peab riik koganikkudelt wälja pressima. Kuſt need makſud wõtta? Meie jatume lõpuks umbkotti ja ei mõista ſäält wälja tulla. Üks ametkond tõstab palka, teine järele ja kui ring läbi peab esimene jällegi tõſtma.

Tunnustatakſe tööwiljakuſt tõsta. Kas ſellega, et wabrikutes 8-tunniline tööpäew edaſi jääb, kuna põllumehed wanamoodi ja weel rohkem edaſi rühkima peawad.

Mitte parem lugu ei ole meie wälispoliitiliſe ſeiſukorraga. Miks meie wälisſaatkond tagaſi tuli? Sellepäreſt, et ei ſaanud asja edaſi wiia.

Korus katſuti teiſel teel iſeſeiswuſt kätte ſaada. Ajuti Balti liidu loomiſele. Eſimeſel korral ei tulnud midagi wälja ei ſaadud ſeda kätte, mida taheti.

Hakati enamlastega rahutegemiſe asjus läbirääkimiſi pidama. Räägitakſe ſiin ſõjariikide rahu tegemiſeſt, wäljamaal teatakſe lihtſalt rahutegemiſeſt.

Ilma liiduriikide toetuſeta ei ole meie nii ſuuri tagajärgi kätte ſaanud. Sellepäraſt ei oleks tohtinud ilma liitlaste nõuſolemiſeta rahuküſimuſt üles wõtta. See rahutegemiſe ſamm on kaheteraga mõõk. Teiſed wäikeriigid ei tulnud Eestiga kaaſa.

Siſe- ja wälisriikliſelt on meie ſeiſukoht wäga põnew. Meil puuduwad kindlustuſed iſeſeiswuſeks. Majanduslik elu laguneb. Selles on meie ſotſid (elaw kiiduawaldus), kellel walitſuſes wäga ſuur mõju on. Sotſialiſtide tunnemärgiks on kõigi ettewõtete kuhjamine riigi kätte. Muidu ei olegi nad ſotſialiſtid.

Ajutawas kogus lubawad nad määruſi ja uuenduſi rewolutſioonilisel teel maksma panna. Rewolutſioonidele järgnewad murdumiſed ja kokkulangemiſed, näituſeks Wenemaal, nüüd ka Sakſamaal. Meie oleme oma ſeaduſeandlikeſt aſutuſteſt alles ſiis lugu pidanud, kui häda ſuur oli.

Selle pääle arwuſtab kõneleja üksikute erakondade taktikat, iſeäranis terawalt rahwaerakonda, et ſee pahem poolſetega üheskoos töötada (elaw kiiduawaldus). Riik ei ſeiſa mitte ülewal, kui erakonnad oma wahel kiſuwad. Peaminiſtri erakonna häälekandja nimetas praeguſt „hallide parunite näituſeks." (Käteplagin, müra, hurrahüüded). Peab leplik meel walitſema, peab ka austus teiſe erakonna wastu olema. See mis Tõniſſon ette tõi, ei wii meid ſihile, kui puudub rahwahulkade toetus (kiiduawaldus).

Meie ei ſaa riigi ülesehitamiſt teiſiti teha, kui ſeda teistes Lääne-Europa riikides on tehtud. Kodanlus peab meil wõidule pääſema. Inglis- ja Prantſusmaal on kodanlaſed ja ſotſialiſtid kokku leppinud. Meie riigi walitſejateks peawad olema kodanliſe waatega mehed.

Mina olen rewolutſiooni wastu, tulgu ſee ülewalt ehk alt. Walimiſte käigu läbi peab rahwa kainema oſa wõitma. See ei ole kerge teha. Suurem oſa rahwaſt on põllumehed, keda raskem koondada, kui linna wabrikutöölisi.

Alaliſelt ei ole meie maarahwas riigiwalitſuſeſt oſa wõtta ſaanud. Makſude jagamine on ikka linnalaste poole tuinud. Rahwaerakond andis aſutawale kogule eelnõu, et kõik toitlusküſimus ſaaks tihekſüsteemi ſiſſeſeadmiſe teel lahendatud. See oleks hullem toitlusſeiſukord, kui kunagi enne ja niiſuguſt asja wõiwad ükſi need mehed ette wõtta, kes põllumeeſteſt ei hooli (elaw kiiduawaldus).

Meie riigi ſeiſukord on põnew. Paranduſi on hädaſti waja. Ärgu nimetatagu põllumehi „hallideks paruniteks", waid peetagu nendeſt wäärikiſelt lugu. Põllumehed peawad ka iſe otſuſele tulema, ſeſt kui tarwis on põllumeeſte huwiſid kaitſta, ſiis teewad need mehed hoopis teiſt (kiiduawaldus).

Soowin edu, teiſiti ma ſoowida ei ſaa. (Kiiduawaldus.)

Juhataja palub ajapuuduſel mõtteid lühemalt awaldada.

Kõnelejate aega otſuſtatakſe mitte piirata.

P. Koemets: Meie põllumehed oleme walmis terwet Eeſti [illegible], ſeſt üle põllumeeſte ei käi teiſed kihid. Kui põllumeeſte rühm ſurutud on, kuidas wõib ſiis riigi ülesehitamine minna. Mis on meie ſõnawabadus, kui ajalehed kinni ſurutakſe, niiſuguſt teguwiiſi mina heaks ei kiida; proteſteerin ſelle wastu (elaw kiiduawaldus)

Tõniſſon waidleb Uluotſa wäidetele wastu. Eelkõneleja ſoowiks wõimu ükſi kodanliſtele rühmadele, ſotſialiſtid jäägu eemalt arwuſtajateks. Hää küll, anname riigi juhtimiſe ſelle retſepti järele teie kätte ja mis tuleb ſelleſt ſiis wälja. Mina olen põllumeeſtega alati käſikäes käinud, parem nendega, kui ſotſialiſtidega (kiiduawaldus) Et ſotſialdemokraadid enamuſes on, ſee on ju rahwa enese tahtmine, ſellega peame rehkendama. Kui [illegible] nõuawad, astub rahwaerakond walitſuſesſe ja töötab ühes ka pahempoolſetega, kuid rahwaerakond ei ole weel walitſuſesſe tagaſi läinud. (Naer.)

Siſepoliitikas on tarwis, et walitſuſe wõim oleks koondatud walitſuſe kätte, kes aſutawa kogu walwe all wõiks õiguslise korra järele riiki walitſeda. Walitſuſeſt peawad oſa wõtma kõik rühmad, kes Eeſti iſeſeiswuſt tahawad kaitſta ja koos töötada. Kõik ſotſialiſtide katſed ja eksperimendid tulewad ära jätta. Rekwiſitſiooni puhul tuleb taſu keskmiſte turuhindade järele maksta. Tööstuſes tuleb tükitöö ſiſſe ſeada, palga küſimus tuleb riigihuwide ſeiſukohalt normeerida. Maaküſimuſe reform peab riigi majanduslist elu kindlustama. Riik ei tohi ülekohut teha, ei ka ülearu koormat oma pääle wõtta.

Kõneleja ſeletab, kas peab rahwaerakond walitſuſesſe astuma.

Mis peab tegema: kas uuſi walimiſi ära ootama, ehk tööle aſuma, et riik hukka ei läheks. (Hüüded: Tööle! Tööle!). Rahwaerakond läheb walitſuſesſe ja katſub päästa, mis päästa on. Meie peame ſotſialiſtidega ühes tõmbama, ehk öeldagu, mis meie nüüd peame tegema. Mina aga ütlen, et meie tahame tööd teha ja meie tahame riiki kanda. (Kiiduawaldus.)

J. Teemant: Nende wiljaſt peab neid tundma. Siia tullakſe mitmeſuguſte mõtetega, tullakſe rahuga, mida ühes ſotſialiſtidega riigi päästmiſeks hakatakſe tarwitama.

Kõneleja arwuſtab wäga terawalt rahwaerakonna taktikat. See ſotſialiſtline walitſus, mis meil praegu on, on meie wälispoliitika ſasſi ajanud, meie wahekorra Soome ſuguwendadega halwaks teinud.

Et aeg juba hiline on, lõpetatakſe pääle lühikeſe waieluſe koosolek, õhtul kell 5.30 min. Lõunaajal ulatas ſaadikute arw juba 547 pääle.

Koosolek pühapäewal, 9. now. 1919.

Kongreſſi awab K. Päts kell 9,25 m. hom.

Kongreſſi kulude katmiſeks wõetakſe wabatahtlikka andid wastu. Siisſe tulnud on 5000 marga ümber.

Tehtakſe ettepanek kõnelejate aega piirata, ſeſt kõnelejate nimekiri on pikk ja eilaſeſt päewakorraſt on oſa alles harutuſele tulemata.

Rumma: Sõna on põllumehed küſinud, ka nemad tahawad oma mõtteid awaldada. Kui ſeda ei taha linnamehed lubada, noh ſiis lähme ära ja waatame, kas peab mägi Muhamedi juure minema, wõi tuleb Muhamed mäe juure.

A. Jürmann: Panen ette kõnelejatele ſõna mitte anda ja kohe reſolutſioonidega eſineda, et aega mitte raiſata. Mis öeldud on, ſellele enam uut juurde ei tule.

Hääletamiſel wõeti A. Jürmanni ettepanek wastu.

Juhataja: Saaremaalt ja mujalt on kirjalikka ettepanekuid tulnud. On tähtſaid küſimuſi puudutatud. Neile anname ſõna wastawate päewakorrapunktide harutuſe puhul.

Trunsmann (Jõgewalt): Meie kui põllumehed oleme kokku tulnud ſeiſukohta wõtma ja abinõuſid otſima, et noort riiki kuriſtikuſt päästa. Eila kuulſime tööerakonna ja maaliidu tüliſid (ſuur naer); Tõniſſon aſtus tööerakonna eeſt (naer), Päts ja Teemant maaliidu eeſt wälja. Mulle paistab, et meid on kohtumõiſtjaks kutſutud nende protſeſſi puhul. Soowin, et ſüüdiſtuſi enam ette ei toodaks. Kõneleja ſeletab midagi maaliiduſt ja tööerakonnaſt ja läheb jutuga ſegi (naer ja trampimine.

Juhataja palub ettepanekuſt kõnelda, mitte kõnet pidama hakata.

Trunsmann paneb ette, et mõlemad parteid tüli oma wahel lõpetaks ja aſutawas kogus ühes töötaks ja Eeſtit kuriſtikuſt päästaks.

Rumma: Meil on tingimata tarwis ſõda lõpetada. Meie wäikepõllumehed mõiſtame ſõjapidamiſe hukka, et Eeſti rahus kosuda wõiks.

J. Tõniſſon teeb ettepaneku rahwaerakonna nimel: Üleriikline põllumeeſte kongreſs on kõnet üleüldiſeſt ſeiſukorraſt ja kõnele järgnewaid mõtteawalduſi ära kuulates järgmiſtele otſuſtele jõudnud:

1) Riigi üleüldine ſeiſukord on niihäſti wälis-, kui ka ſiſepoliitika alal wäga tõſine.

2) Praeguſe ajaloolise ſilmapilgu tõſidust õieti hinnates, kutſub kongreſs Eeſti riikliſe iſeſeiswuſe nimel kõiki poliitiliſi rühmi ja erakondi, kellel Eeſti riigi iſeſeiswus kallis üles ühiſele riigi ehitamiſe tööle, et aidata riiki wäliſte waenlaste wastu kaitſtes iſeſeiswuſe wõitluſt täie jõuga jatkata ja ähwardawaid raskuſi riigi elus kõrwale ſaata.

3) Riigi eesotſas peab nüüdſel tõſiſel ſilmapilgul wõimalikult kõigiſt Eeſti iſeſeiswuſe-rühmeſt koalitſiooni-walitſus ſeiſma, kes aſutawa kogu ülewalwe all ſeaduslikkuſel aluſel walitſuſewõimu iſeſeiswalt nõnda käſitaks et riigis kõikide rahwaklaſſide ja nende õigustatud huwide wahel õiglane taſakaal kindlustatud oleks. (Kiiduawaldus.)

Juhatab A. Birk.

K. Päts teeb omalt poolt järgmiſed ettepanekud:

1) Põllumeeſte kongreſs tunnistab Eeſti wabariigi praeguſe ſeiſukorra nii rahwuswaheliſelt, kui ka ſiſemiſes elus wiimaſe wõimaluſeni raskeks ja hädaohtlikuks.

2) Eeſti põllumeeſte põlwed on ſelleſt kultuuriliſeſt eeltööſt, mis meie rahwa oma riigi rajamiſeni on edaſi winud, mõjuwama tegurina oſa wõtnud, põllumehed on Eeſti iſeſeiswa wabariigi loomiſel oma kaastöö pääle kui pühama kohuſe pääle waadanud — ſee kohustab põllumehi ka praeguſel raskel ajal kõik ſelleks tegema, et noor Eeſti wabariik ſiſemiſte ja wäliſte raskuſte all kokku ei langeks.

3) Meie riikliſe raske ſeiſukorra juures on ſüüdi, pääle wäliſte põhjuſte, ka meie riikliſte aſutuſte rutuliſed ja kaalumata ſammud ja katſed elu kitſaste erakondliſte põhiõpetuſte järel ſiſſe ſeada, ilma et mõjuwaid reaalelusid oleks arwesſe wõetud.

4) Üleüldine hädaoht, mis Eeſti riigi kokkulangemiſe puhul kogu meie rahwaſt tabaks, peab erakondliſte kirgete waigiſtajaks olema ja nõuab, et erakond wõitluſes wõimu järel Eeſti noore riigi ſaatuſt kaalu peale ei paneks. Ükski kodanline erakond ei wõi oma ilmekſimatuſega hoobelda, niiſama ei wõi ükski neiſt erakondadeſt omale eesõiguſt nõuda kogu kodanliſte huwide kaitſmiſes, ja keegi neiſt ükſi ei ſuuda ſotſialiſtliſtele katſetele riigielus mõõdukaid piiriſid rajada.

5) Eeſti kodurahu nurgakiwiks peab Eeſti kodanliſte erakondade omawaheliſe kokkulepe olema. Kodanliſte erakondade omawaheline lepitamata wõitlus wõib meie noore riigi hukatuſele wiia. Ränkade järeldustega ekſiſamm on olnud kodanliſte erakondade kokkuleppe lõpetamine ſel ajal, kui Eeſti riik eſimeſt ſammuſid iſeſeiswuſe poole astuma hakkas. Niiſama hädaohtlik on ka ſee taktika mille järel mõni kodanline erakond ſotſialiſtid eneſele lähemal arwab olewat, kui teiſed kodanliſed Eeſti erakonnad.

6) Erakondliſel aluſel ſeiswa walitſuſe aſemel wõib Eeſti riiki praeguſeſt hädaohtlikuſt ſeiſukorraſt päästa erakondade kitſasteſt huwideſt kõrgemal ſeiſew tööwalitſus. Niiſugune walitſus peaks oma tähtſamaks ülesandeks wõtma riigis kodurahu läbi wiia; niiſama peaks walitſus mõjuwalt ſelleks kaastegew olema, et aſutaw kogu oma tähtſama ülesande. Eeſti wabariigi põhiſeaduſe maksmapanemiſe kõige kiiremalt teostaks, ſeſt ſiis wõiks Eeſti riik, kui ſiſemiſelt täieſti korraldatud, teiſte riikide käeſt oma iſeſeiswuſe tunnistamiſt paremate tagajärgedega nõudma hakata.

7) Ei ſuuda Eeſti kodanliſed erakonnad oma wahel kokku leppida, ſiis ei ole ühe wõi teiſe nendeſt oſawõtmiſel walitſuſeſt kus ikkagi ühinenud ſotſialiſtliſed wõolud mõõduandwad on, ſuuremaid tagajärgi loota. Niiſuguſel korral kannawad wastutuſt meie riigi ſaatuſe eeſt, teadagi, need erakonnad, kes lahus teiſteſt kodanliſteſt erakondadeſt walitſuſeſt oſa wõtawad.

Erakondade waheleſt eemal ſeiſja põllumeeſte kongreſs ei wõi ühelegi kodanliſele erakonnale wolituſt anda walitſuſeſt oſa wõtta wõi wiimaſeſt eemale jääda. (Kiiduawaldus).

J. Tõniſſon: Seiſukord on tõſine, ſeda tunnistawad kõik. Ma ei ole ſaanud pikalt kõneleda, kui raske ſee üleüldſe on. Kongreſs wõib riigi ja rahwa huwide ſeiſukohalt öelda, mis nüüd teha tuleks. K. Päts'i reſolutſiooni 5. punktiſt peale algab kohtumõiſtmine mõnede erakondade üle. See otſus — kodanliſte erakondade lahkuminekuſt — ſündis kaaluwatel põhjuſtel ja rahwaerakond läks iſeſeiswalt walimiſtele. Kui hüüdſõna maksma jääb, et kodanliſed erakonnad ühinegu ja katſugu uutel parlamendi walimiſtel enamuſt ſaada, mis peab ſiis ſeni ſündima, kui uued walimiſed tulewad? Põhjendab pikemalt rahwaerakonna põhjusmõtteid ja arwuſtab K. Päts'i reſolutſiooni ja kaitſeb oma reſolutſiooni. Kui tahate, ſiis waidleme K. Päts'iga põhjalikult wälja, mispäraſt kodanliſe bloki lõpetamine õieti tuli, ja ſiis wõtku kongreſs otſus wastu, mis meile ſaatuslikuks ei ſaaks.

Kõnelejate aega piirati 5 minutiga. Uutele ſõna enam ei anta. Wäga mitmed wõtawad ſõna.

J. Beck: Loodagu meile teowõimuline miniſteerium wõimalikult laialdaſel aluſel ſeda tähelepannes, et iga erakond oma erakonna kaſud teiſele, aga üleriikliſed ja rahwa kaſud eſimeſele kohale ſeaks, ainult ſiis ſaame edaſi.

K. Päts: Kaitſeb lühidalt oma reſolutſiooniſid.

J. Uluots: Pidin ka reſolutſiooni ette kandma. Minu reſolutſioon ei ole nii leplik, kui teiſtel. Kui J. Tõniſſon oma reſolutſiooni tagaſi wõtab, ei pane mina oma reſolutſiooni mitte ette.

Lauretſius: Meie kongreſs peab põllumeeſte kongreſs olema, aga ei mitte parteide kongreſs. Panen ette miniſteeriumiſid neljaks wähendada, ſiis wähem kriſiſi. Aſutaw kogu teeb iſe otſuſt: meie ei lähe ſõtta. Mehed topitakſe kõikſugu kommiſjonidesſe. Kõige kaſulikum ja tarwilikum koht on wäeliinil. (Kaitſeb oma reſolutſiooni.)

J. Tõniſſon: Riikliſe ſeiſukohalt olen kõik erakonna ſeiſukohad kõrwale jätnud. Praegune ſilmapilk ei ole niiſugune kus ſaaks üksikuterühmade ſeiſukohti kõige ette pidada . . . (Loeb ettepanekut) — wahelehüüded protestiks Tõniſſoni wäidetele.

Juhataja: Palun mitte wahelehüüdeid teha!

Tõniſſon: Maaliit on niiſuguſt taktikat tarwitanud . . . . („See on laim." Maha! trampimine, käteplagin, kiſa.)

Juhataja kutſub rahule, kiſa wäldab edaſi . . . Wiimaks awaldatakſe ſoowi, et Tõniſſon edaſi räägiks, kes oma ſeletuſe kiiduawalduſte ſaatel lõpetab.

J. Uluots hakkab rääkima, mis juures aga trampimine ja wiliſtamine algab.

Reſolutſioonide otſekohe hääletamiſele wõtmine lükatakſe tagaſi. Ettepanek — juhatuſe hooleks reſolutſioonid anda läbitöötamiſeks wõeti wastu.

Sakſaſtatud Wenemaa hädaoht.

Selle päälkirja all kirjutab C. E. Bechhefer Ingliſe ſuure ajakirja Neineteenth Centurr oktoobri numbris et Wenemaa äraſakſaſtamiſe hädaoht praegu ſuurem olla kui kunagi enne.

Et ſakslaſed Wenemaal enamlaſed pukki aitaſid, ſeda ei ſalga enamlaſed iſegi ka mitte. Nad kinnitawad ainult, et nad ſakslastelt oma asjale rohkem kaſu ſaanud, kui ſakslaſed neilt. See pole aga nii. Enamlaſed lootſid et Bresti rahu tagajärjeks on mässud Sakſa ſõjawäes ja Euroopa bolſhewitſioon. Need lootuſed pole täide läinud. Mitte enamline Wenemaa pole ſee, kes praegu Sakſamaale kardetaw oleks, waid wastuokſa, Wenemaa ſaatuſed on nagu ennegi Sakſamaa käes.

Nõukogude Wenemaa kubiſeb Sakſa agentidest. Kaks tähtſamat neiſt istuwad koguni rahwakommiſſaride nõukogus: kuulus Fürstenberg-Ganetski, riigi panga kommiſſar, Parwuſe kauaaegne kaaſilane ja tööstuſe kommiſſar Sakſa Siemens-Schuckerti firma endine peaeſitaja Wenemaal. Need kaks meeſt kontroleeriwad kogu enamliſe Wenemaa majanduſt ja korraldawad ſeda ſakslaste abiga.

Põhjatee kontſesſioon, mida enamlaſed alguſes Norra pangaomanikul Hannewigile pakkuſid, on praegu juba otſaga Berliinis. Seal peab tema Sakſa kapitalistega läbirääkimiſi Sakſa inſener Ullman, Kraſſini ſõber. Kui Sakſamaa ſelle tee ehituſe oma kätte ſaaks, oleks kogu Põhja Wenemaa ja Siber majanduſliſelt tema kontrolli all.

Sakſamaa jatkab lihtſalt ſedaſama poliitikat, mida juba Bresti rahu aegu ſakslane Werner Dara raamatus „Der Aufmarſch in Oſten" ära tähendas, alumiſe päälkirjaga: Wene-Aaſia kui Sakſa majanduſline ſõjaſiht.

Sakſa ſiht on Ingliſmaa ja Ameerika mere poliitikale lääneſ wastu ſeada oma kontinentaal poliitikat Idas Sakſamaa, Jaapan ja Wenemaa, ſee on 20 aastaſaja kriimikleping. Weel enamgi, kui Sakſamaa Wene-Aaſiat kontroleerib, ſiis wõib ta tulewaſes ſõjas Indiani ulatada ja Ingliſmaad Aaſiaſt werde tõugata.

Sakſa poliitika ſeiſukohaſt on ükspuhas, kas Wenemaal enamlaſed wõi anarhiſtid walitſewad. Ta näeb omale kaſu igaſt liitlaste nurjaminekuſt. Liitlaſed ei pea enamlastega õiget ſõda, kuid pole nendega ka rahu teinud, juſt niiſama nagu Trotski ſakslastega Brestis teha katſus.

Kindral Pototski, keda ſakslaſed Berliinis kinni pidaſid, ſeletas et ühtegi ſaladuſt enamlaste peaſtaabil ei ole mida Sakſa ſtaap mitte wiibimata teada ei ſaaks, nii mõjukad ja arwurikkad ja Sakſa agendid enamlaste wägede ülemjuhatuſes Kuna teenistus punawäes kõige enam priwiligeeritud ka kõige parem taſutud töö on nõukogude Wenemaal, ſiis kubiſeb ta iſikuteſt, kelle jaoks enamlus iſe null on ja kes kunagi tema eeſt wõidulootuſeta lahinguid ei hakka wõitlema.

Mis tähenduſe juures von der Goltzi wägede kogumine Baltimaal ſaab, on iſeeneſeſt ſelge. Sakslastel, kes enamlaſed pukki aitaſid, ſaaks kerge olema Wenemaal uut rewolutſiooni tekitada, kui nad ſilmapilgu ſeks tulnud arwawad olewat.

Põllumajandus.

Punane riſtikhein nõuab rutulist parandamist!

Eeſti Seemnewilja Ühiſuſe poolt ilmuſid hiljuti ajalehtedes kuulutuſed, kus Ühiſus meie riſtikheina põldudealatiſte ikalduſte kõrwaldamiſeks palus põllumehi, kes kauemat aega meie punaſt riſtikheina kaswatanud, poſtkaartiga oma adresſi Ühiſuſele teatada.

Riſtikheina ikaldamiſt kawatſeb Ühiſus ſeega kõrwaldada, et ta meie maal kauemat aega kaswatatud hiliſe punaſe riſtikheina üles otſib, ſelle ſeemne kokku ostab ja kiirelt paljundab, et juba lähemal ajal põllumeeſtele talwe kindla punaſe riſtikheina ſeemet ſuuremal arwul kätte ſaadawaks teha.

Eeſti Sordiparanduſe ja Seemnekaswatuſe Edendamiſe Selts omalt poolt kogub ſuurel hulgal meie punaſe riſtikheina ſeemneproowe ja tarwitab neid ſordiparanduſe töö juure aſudes alguſmaterjaali'ks, et puhaſt riſtikheina talwekindluſe ja ſaagianni pooleſt parandada.

Nende kawatſuſte tähtſuſt arweſſe wõttes tuleb ſoojalt ſoowitada, et põllumehed keda pea igatühte riſtikheina põllu ikaldus ähwardab, juba eneſe huwide päraſt ſuurel arwul Ühiſuſe üleskutſe pääle poſtkaartiga wastaks ja Eeſti Sordiparanduſe ja Seemnekaswatuſe Edendamiſe ſeltſile rohkeſti ſeemneproowe annakſid. Seemneproowide kogumiſeks laskis Selts kotikeſed walmiſtada ja neile need küſimuſed pääle trükkida, mille pääle ſeemneproowi andjaid wastuſeid üleſtähendada palutakſe.

Tühje ſeemneproowi kotikeſi on Seltſi uſaldusmeeſte, põllutööminiſteeriumi eſitajate, maakonnawalitſuſte põllutöö oſakondade, rekwireerimiſe kommiſjonide ja teiſte asjaſt huwitatud iſikute ja aſutuſte kätte ſaadetud põllumeeſtele edaſiandmiſeks. Need ſamad iſikud ja aſutuſed wõtawad ſeemneproowe põllumeeſte käeſt wastu ja ſaadawad Seltſile edaſi.

Kotikeſed on nummerdatud ja iga kotikeſe ſaaja nimi märgitakſe üles.

Ühiſuſe ja Seltſi adreſs:

Tallinn, „Estonia" teaatrimajas.

Mitmeſuguſed teated.

Eeſti wäliſſaatkonna liige Landeswehri küſimuſe kohta.

Ingliſe poliitiline ajakiri „The New Europe" awaldab 30. okt. järgmiſe Eeſti wäliſſaatkonna liikmelt Ed. Laamanilt ſaadud kirja:

„Teie wäljaandes nr. 158 katſub „Auster" ſelgitada keeruliſt ja ſiin mitte küllalt aruſaadud ſeiſukorda Baltimail „Wene enamluſe Scülla ja Wene ſõjaka Goltzismi Harübdiſe wahel."

Austeri kirjatükk ſiſaldab ſiiski ühe wea, mis ühenduſes on kõige ſaladuſlikuma joonega liitlaste poliitikas Baltimaal. Tema ütleb, et Sakſa wäed „ikka enam ja enam okkaks Läti walitſuſe küljes olid ja mõni aeg ka eeſtlaſi ähwardaſid, ſeni kui, tänu kindral Gougbi abile, 3. juulil waherahu tehti." Tõepooleſt ei wabaſtanud eeſtlaſi Sakſa hädaohuſt mitte waherahu, waid otſuſtawad Eeſti ja Läti wägede wõidud ſakslaste üle Wõnnu ja Riia wahel juuni lõpul ja juuli algul.

Päraſt ſeda, kui eeſtlaſed raudſet diwiiſi Stinti ja Jegeli järwede wahel lõid ja juba Riia eeslinnadeſſe olid läbi murdnud, oli waherahu, mis liitlaste ſaatkondade poolt 3. juulil ette kirjutati, abiks mitte eeſtlaſtele, waid ſakslastele, neid täieliku häwinemiſe ja Baltimaalt wäljatõrjumiſe eeſt peastes. Poleks ſeda waherahu tehtud, ei oleks praegu mingit von der Goltzi küſimuſt olnud.

Wastu tahtmiſt, kuid loiaalſelt painutaſid end eeſtlaſed waherahu alla ja ei marsſinud Riiga, olgugi, et ſakslaſi häſti tundes, nemad ette nägid, et wiimaſed, waherahu tingimiſte pääle waatamata, maad mitte ei tühjenda, ilma et neid oleks jõuga ſunnitud ſeda tegema.

Nüüd on need kartuſed täide läinud ja Eeſti ajalehed küſiwad kibeduſega liitlastelt, kes eeſtlaſi takiſtaſid Riiga minemaſt, miks nemad ſakslaſi ſeda ei takiſta tegemaſt.

Märkus walerahade kohta ja nende tundemärgid

Nende päewade sees ſaadeti rahaminiſteeriumi riigikasſa peawalitſuſe poolt ringkiri rahukohtunikkudele, kus wiimastel nõutakſe, et wõltſitud raha õige waluuta kuſtutamiſe puhul on riigikasſal tingimata tarwis teada, kelle käeſt ümbertehtud wõlakohuſtuſed ära wõetud, misſugune otſus asja kohta tehti ja kas otſuſe järele on wõltſitud rahaomanikul, kui ſüüta kahjuſaajal õigus ſelleraha õiget waluutat ſisſe nõuda riigikasſast. Kohtulikul asjaharutamiſel wõib iga rentei kasſaametnik kompetent ekspert olla.

Peale ſelle on ringkirjas äranäidatud ligemad waleraha tundemärgid, mis järgmiſed on:

Wiimaſel ajal on õige ohtralt liikumas 100, 200- ja 500 margaliſt wale wõlakohustuſt, mille kõige ſilmapaistwamaks tundemärgiks on tagakülje roſettide joonistus nurkadel, mis õigete wõlakohustuste joonistuſeſt õige lahkuminew on. — Õigete wõlakohustuste nurgaroſett näib kokkuſeatud ſirgeteſt jooneteſt olewat, mis kiirtekujuliſelt keskpunkti ümber laialt jookſewad ja umbes 3/8 roſetti pinnaſt katawad. Kiirte otſade ja wälimiſe kolmejooneliſe ääre wahel olewa walkjama põhja peal ſünnitab looklew joon päikeſe paiste ſarnaſe kujutuſe — näib, kui oleks keskjoonel päikeſe kuma ümber.

Wale wõlakohustuste nurgaroſetti ſünnitawad jooned on ſegaſed ja ulatawad wälimiſe kolmejooneliſe ääreni, kus neid loogeldi ringikäiw joon ühendab. Näib, kui oleksid jooned edaſt-tagaſi ühe tõmbega wõetud, mis üheskoos roſeti ſünnitab ja mida kolmejooneline äär ümbritſeb. Eespool kirjeldatud walguſe kumaſarnane kujutus, mis õigetel wõlakohustustel wälimiſe kolmejooneliſe ääre ja ſiſemiſe joonistuſe wahel, puudub waledel täiesti. — Peale ſelle on waledel wõlakohustuste eesküljel ſeeriſat ümbritſewa owaalikujuliſe raami wäline äär ſegane ja nullide nurganumbritel nurgaliſed. „Päewaleht."

Kroonu metſawahi kohtadelt.

Omal ajal wõeti Wene walitſuſe poolt mitmed kroonu talukohad ſenistelt pidajatelt ära ja anti kroonu metſawahtidele. Samuti anti Wene walitſuſe wõimuga ka kloostritele maid ja kohti.

Nende maade tagaſiſaamiſe püüd, tung ja protſessid on loomulikult ſama wanad ja ei ole oma ägeduſeſt ſenini midagi kaotanud.

Wene ſenat ſeletas lõpuks 1915. aastal, Liiwi- ja Kuuramaal aſuwate metſawahi kohtade üle, et neid tagaſi wõib anda endistele omanikkudele. aga ſõja tõttu jäi ſee ſeletus teostamata. Eestimaa kohta pole ſarnaſt ſeletuſt ilmunud

Praegu ſaab põllutööministeerium jälle järjeſt palwekirju nende kohtade tagaſiastumiſe üle. Nagu ſellekohaſeſt põlluministeeriumi ſeletuſeſt näha, käib nende tagaſiastumiſe küſimuſe lahendamine kõrgema riigikohtu alla. Seega tuleks ſiis palujatel edaspidi ſinna poole pöörata. „Post".

Wäljamaalt.

Ukrainlaſed Kiiewi tagaſi wõtnud.

Ukraina walitſuſe liikmed Wiinis on järgmiſe telegrammi ſaanud:

Kiiew on uuesti ukrainlaste käes. Ukraina wäed wõtſid mäsſuliste talupoegade toetuſel 24. oktoobril Kiiewi Denikini wägede käeſt tagaſi. Pääletungimine jatkub, Denikini wäed taganewad. (U. Suomi.)

Koalitſioonwalitſus Ungaris.

Budapestiſt teatatakſe „U. Suomile" et nüüd nähtawasti kõik Ukraina erakonnad koonduswalitſuſe moodustamiſt toetama tulewad. Friedrich peab kõrwale astuma. Eſimeſel kohal on nüüd kristlikkude ſotſialistide juhid krahw Johann Zichy ja Bathlen ning Szegedini walitſuſe ſenine eſimees krahw Stefan. Wälisministriks näib krahw Csaky ſaawat ja kaubandusministriks ſotſialdemokraat Garami. Kohe päraſt ministrikabineti moodustamiſt antakſe määrus walimiste üle, mis kõige hiljem kewadel toime pannakſe. Rumeenlastelt nõutakſe tulewa nädala algul, et nad wabatahtlikult Budapesti tühjendakſid.

Inglismaa poliitika Wenemaa wastu.

Londonis, 10 now. Reuter. Lloyd George ütles Guldhalli banketil peetud kõnes Wenemaa kohta, et ta nnelik oleks, kui ta teaks, et ſegaduſed Wenemaal kaha- emas on. Meil ei wõi rahu olla, ſeni kui Wenemaal ahu ei ole ja wäljawaade ei ole meelitaw. Mõned nä- alad tagaſi oli wäljawaade peatſe lahenemiſe peale ole- nas; ſee oli wäga lootusrikas. Täna aga räägiwad andmed ſelle poolt, et wihane wõitlus pikemaks wenib. Petrogradi pealetungimine ei läinud korda ja Denikini uurepäraline edaſitungimine Moſkwa ſihil on praegu jutiſelt ſeisma pandud; wiimaſid teated Omskiſt kõnelewad ka mitteſulgustawalt. Ta näinud Wene taewaſt ſa- na pimeduſes juba ſiis, kui Wenemaa weel üllatuste naa ei olnud. Ta ei kuulutawat ette, et enamliſed wäed erwe Wenemaa oma alla wõtawad; talupojad wihkawad ma ſüdames enamlaſi. Tema kartwat aga, et terwe iba õhus rippuwaid ſõjakäikuſid maailma kõige wilja- ikkamad maad häwitawad ja tühjaks laastawad maad, nis maailma jõukuſe oluliſeks aluſeks on. Ta julgenud uba warakult öelda et enamlaſt mõõga abil maha rõ- uda ei ſaa, ſeſt peab teiſi abinõuſid tarwituſele wõtma, t rahu ja head walitſuſt ſel õnnetumal maal jälle aksma panna.

Lloyd George puudutas liitlaste kõrgema nõukogu elmiſt katſet Wene olukorra lahendamiſe kindlustamiſeks awaldas lootuſt, et aeg enam kaugel ei ole, kus rii- id oma lahendamiſe katſeid uuendada wõiwad, wälja- aadetega edu peale. Põhja-Wenemaale antud toetuſe ohta ütles Lloyd George, et ta ſelle abi ainukeſe pen- gi üle ei kahetſe. Kui wenelaſed tõesti wabaduſt ſoo- iſid, wõime meie ikka öelda, et meie neile ſelle kätte- amiſeks wõimaluſt oleme annud, kuid meie ei wõi alliks minewat interwentſiooni igaweſeks koduſõjas kanda, eie wäed on Wenemaalt wäljas ja otſekoheſelt öeldud, rõõmustawat ſelle üle, ſeſt Wenemaa on liikuw liiw. ääl ſaadakſe kergesti wõituſid, kuid uputakſe wõitude sſe ära. Suurte riikide wäed on sääl asjata wõitude iwas lõpuks alla jäänud. Wenemaa on kardetaw maa ahele ſegamiſeks. Kõneleja tähendas lõpuks, ta loot- at et kui talw kõikidele Wenemaa oſadele aega annab rele mõelda ja ſeiſukorda uuesti läbi kaaluda, ſiis ab ka maailma ſuurriikidel wõimalus olema Wenemaa hu ja rahulolemiſe edendamiſeks kaaſa aidata.

London, 11. now. Daily Herald teatab Wars- wiſt, et Poolamaa kuwatſeb kõikt wõitlewaid pooleſid kutſuda 25. now. ſõjategewuſt lõpetama ja 15. detſ. Warſſawisſe rahuläbirääkimiſele kokku tulema.

London, 11. now. Järelpärimiſeſt parlamendiſt ſelgub, et Lloyd George kõne rahuſt tema iſiklik algaskus olla, mis proowipallina mõeldud. Prantſuſe wanameelſed on ſelle üle wäga ärritatud. Westminster Gazette ütleb, et keelduſes Balti rahwastele ja Ukrainale kindlustuſt andmaſt kaotakſid Wene walged wiimaſe wõidu wõimaluſe. Inglismaa peab Wenemaal uue poliitika leidma, aga mitte enamlaste türannia aſemele ſama metſiku tagurlaste türannia wõimule pääſemiſt toetama.

Ameerika ſaatkonna tagaſikutſumine.

Itaalia lehe „Meſſagero" Waſhingtoni kirjaſaatja teatab, et temal hästi informeeritud poolametlikuſt allikaſt teada on, et Ameerika walitſus otſustanud on Ameerika rahudelegatſiooni Pariiſiſt tagaſikutſuda ja weel lahendamata küſimuste arutamiſt Waſhingtonis jatkata. (Samaſuguſe teate toob ka „Chicago Tribuni" Pariiſi wäljaanne.) Selle teate puhul tähendab walitſuſele lähedal ſeiſew „Meſſagero," et ta kõmuline kuid ſiiski tõenäolik wõib olla, kuna Wilſon ka Walges Majas küſimuste arutamiſeſt tegelikkude oſawõtmiſt ſoowib. Pääle ſelle paneb ſenati wastuſeismiſe tõttu loodud asjade ſeiſukord. Ameerika delegatſiooni wähemalt kõlbliſelt piinlikusſe ſeiſukorda. Kui Waſhington'is ſeepooleſt ſarnane otſus on tehtud, ſiis arwab „Meſſagero" ſaab ſelleläbi asjade käik pikendatud.

„Echo de Paris'i" erikirjaſaatja Waſhingtonis teatab, et Prantſuſe awalikul arwamiſel ei ole korda läinud kuidagi wiiſi ſenatoriſi — wabariiklaſi kuidagi wiiſi eneſe poole wõita. Wabariikliſe oppoſitſiooni juhid on igale kuulutanud, kes kuulda tahab, et Verſaille rahuleping praeguſel kujul kinnitatud ei ſaa. Niiſama kuulutawad nemad et kongresſi istumiste järk detſembri algul lõpule jõuab, kuna ſelle järel awatud istumiste järgud ainult Ameerika ſiſeriikliste küſimustega tegemiſt teeb, eriti tööstuſe ja ſotſiaalſe kriiſistega. Wilſon iſe ei ole weel teatanud, kas ta rahulepingu Pariiſi tagaſi ſaadab, wõi ei, kui Lodges ettepanek Senatis wastu wõetakſe. Erikirjaſaatja teatab pääle ſelle, et Vicont Eduard Grey, uus Ingliſe ſaadik Waſhingtonis kõigeſt jõuſt tööd teeb ſelleks et rahuleping ratifitſeeritud ſaaks.

Pertinax teeb „Echo de Paris" kokkuwõtte rahukonwerentſi tööſt Pariiſis ja küſib kas konwerents nagu ta nüüd töötab lõpule jõuab.

Ameeriklaſed ei tee enam ſaladuſt oma rahulolematuſeſt ja annawad oma reiſiſt teada. Pertinax küſib, missugune oſa programmiſt on kommisjonil weel läbiwiia. Verſaille rahuleping on ratifitſeeritud, kuid tema otſuſed on teostamata. St.-Germaine leping ratifitſeerimine ſeiſab lähemal ajal ees, ja on raskendatud Rumeenia ja Serbia ülespidamiſe päraſt. Aadria küſimus on täitſa lahendamata ja Bulgaari rahuleping toob ſuuri raskuſi eſile, ſeſt Ameerika ſeiſab Lääne-Thraakia andmiſe wastu Greekamaale. Pääle nende õhus rippuwate küſimuste on weel kolm rahulepingut teostada: Türgimaaga, Wenemaaga ja Ungaariga. Pankroti ähwardus, mida allakriipſutada peab, tuleb pääasjalikult Ameerika ſenati arwelt kirjutada.

Selle järele kuidas Ameerika tööſt oſa wõtab, eſineb probleem mitmes wormis.

Pertinax loodab, et Ameerika aruſaab, et Wana ilm põksuwa ſüdamega tema waieluſi ſilmas peab.

Verſaille rahu teostamine

Berliin, 5 now. Eila anti Sakſa rahuſaatkonnale Pariiſis kõrgema nõukogu märgukiri ära. Märgukirjas antakſe teada, et nüüd, kus kolm liitriiki rahulepingu ratifitſeerinud, on lepingus ettenähtud wiimane tähtaeg eſimeſe protokolli kokkuſeadmiſeks jõudnud. Sakſa walitſuſt kutſutud ſelleſt oſawõtma. Aga et leping ſelleſt päewaſt jõusſe astub ja kõik tähtajad möödas, otſustas kõrgem nõukogu protokolli ſiis kokkuſeadida, kui kohustuste täitmine Sakſamaa poolt, mis waherahu lepinguſt järelduwad, teiſes protokollis wormuleeritud ſaakſid. Tänini ei ole Sakſamaa täitnud rida oma pääle wõetud kohustuſi. Wedurid ja wagunid ei ole wäljaantud, Wene maaalal olewad ſakſa wäed ei ole ärawiidud ja täpipääliſed raha ja muude wäärtuste rekwireerimiſe nimekirjad ei ole ſisſe antud. Scapa flowis on häwitatud ſõjalaewad. Paljudes teistes punktides ei ole Sakſamaa ka ehk mitte täiel määral oma kohustuſi täitnud. Seda arwesſe wõttes on kõrgem nõukogu määranud rea kindlustuſi, muu ſeas wiie kerge riſtleja 400.000 tonni ujuwate dokide, tõste maſinate, bukſiire ja mullatõstjate maſinate wäljaandmiſt. Scapa flowis põhjalastud laewade meeskond peetakſe kinni. Kohustuste mitte täitmiſe korral ähwardatakſe waljude abinõudega. Edaſi nõutakſe 10 now. wolinikkude ſaatmiſt, et ühiſelt liitriike eſitajatega aresteerida rahulepingu jõusſe astumiſe küſimuſt ja erakorraliſt abinõude tarwitamiſt maaaladel, kus rahwa hääletamiſt toimetatakſe.

Poola walitſuſe kawatſus rahu asjus.

London, 11. nowembril. Reuter. Tööliste lehe „Daily Heraldi" kirjaſaatja telegrafeerib Warsſawiſt: Poola walitſus kawatſeb kõikidele Wene ſõdiwate pooltele ette panna ſõjategewuſt 25. nowembriks lõpetada ja Warsſawisſe eſitajaid ſaata, et üleüldiſe, peatſe rahu üle nõu pidada. Ka ſuurriikidele on ettepanek tehtud oma eſitajaid ſaata ja konwerentſiſt oſa wõtta, mille eſimeſt kooſolekut 15. detſembril kawatſetakſe ära pidada.

Prantſuſe walimiſed ja wälispoliitika.

16. nowembril on Prantſusmaal üleüldiſed parlamendi-walimiſed, eſimeſt korda uue proportſionaalſe walimiswiiſi järele.

Kuna Ingliſe walimiſed minewaſes detſembris kohe päraſt wõitu, walitſuſele ſuure enamuſe andſid, on praegu, kus wõidujoowastus jahtuda jõudnud ja ſõjalaastamiſed ennaſt kibedalt tunda annawad, walimiste tagajärjed õige küſitawad, on ſeepäraſt kohane pärida, kas walimiſed Prantſuſe wälispoliitikas, mis teatawasti liitlasteſt kõige alalhoidlikum, mitte muudatuſt ei tooda.

Kui lugemata hulk wähemaid rühmituſt kõrwale jätta, wõib walimistele minejaid nelja ſuurte rühma jaotada. Kumbki äärmine tiib ei looda enamuſesſe ſaada, ei alalhoidlikud, kuningriiklaſed ja kiriklaſed paremat kätt ega ühendatud ſotſialistid pahemat kätt.

Wiimaſed on juſt oma nõrkuſt wäikekodanliſel Prantſusmaal ära tundes weelgi ühte jäänud, ehk küll neil nagu nende ſeltſimeestel muſalgi ſuured lahkuminekud on tekkinud. Ainult üks oſa mõõdukaid on nüüd walimiste eel erakonnaſt wälja astunud, „bolſhewiſantliſe" (enamlasteſõbraliste) internatſionaliſtide, diktatuuri üle kaebades, kellel parteis ülekaal. Wõitlus wõimu päraſt käib õieti kahe keskmiſe rühma wahel: paremal pool rahwusline ja wabariikline blok, pahemal pool radikaalid ja radikaal ſotſialistid. Wabariikline blok ſeab oma hüüdſõnaks wõidu ärakaſutamiſe ja wõitluſe enamliste tendentſide wastu, neid üsna laialt mõistes. Bloki keskfiguuriks on nähtawasti ſenine pääminister Clemenceau, ehk küll jutud juba ammu käimas on, et ta päraſt rahutegemiſt ennaſt eraelusſe tagaſi tahta tõmmata.

Radikaal-ſotſialistide hüüdſõnaks on wõitlus reaktſiooni wastu ja Prantſusmaa demokraatline edenemine. Prantſusmaa ei pidawat lubama, et Sakſamaa eſimeſeks demokraatiaks Euroopas ſaab. Rühma kõige ſagedamini nimetatawaks lipukandjaks on endine pääminister Briand, kes küll ametlikult parteita.

Päraſt ſõjakurna on rahwa ſeas loomulikult tugewat rahulolematuſt märgata, mis ennaſt iſeäranis ka praeguſe walitſuſe diktatooriliste kalduwuste wastu pöörab.

Selle tõttu oli tänawu juba mõni kord ministeeriumi kriiſki ähwardamas, kuid Clemenceau, wana oſaw „tiiger", kes oma eluaeg nii mõnegi ministeeriumi ja nüüd wiimati keisririigi kukutanud, mõistis ikka paraja mõttega ſeiſukorda päästa. Pole wõimata, et ta nüüdki oma meelekindluſe ja populariteedi abil kõigi raskuste pääle waatamata enamuſe ſaab.

Mis oleks walimistel wälispoliitikas oodata, pääasjalikult Wene küſimustes? Wõidab Clemenceau, ſiis kestab muidugi ſenine kurs edaſi Mis ſaab aga wastaſel korral?

Kahjuks peab otſuſele jõudma, et ſuuri muutuſi igatahes oodata ei wõi. Prantſusmaa on wanaſt ajaſt juba palju ſuurem Wene ſõber olnud kui Inglismaa. Päälegi läheb Prantſuſe poliitika Ingliſe omaſt Wene asjus oma palju ſuurema ühtluſe pooleſt lahku. Kuna inglastel kodanliſed wabameelſedki Wene interwentſiooni lõpetamiſe poolt, on Prantſusmaal ſeda ainult ſotſialistid, ja needki õieti alles internatſionalistideſt hakates. Teiſeks kalduwad wastuokia inglastele kõik prantslaſed nii wõi teiſiti ühendatud Wenemaa poole. Prantslastel on Wenemaal pea ainuükſi finants- ja ſtrateegiliſed huwid. Iſegi Prantſuſe ſotſialistidelt wõib warsti küſimuſt kuulda: aga kes tahawad piirirahwad Wene wõlgaſid taſuda? Ja neil on õigus, ſeſt laenude kupongiſid on Prantſusmaal kõige laiemate rahwahulkade käes. Midagi ei wihasta Prantſuſe lihtinimeſt enamlaste wastu nii wäga, kui wälislaenude anulleerimine: See on ju lihtſalt tema mustapäewa kopikate rööwimine. Strateegiliſelt huwitab prantslaſi alati ſee ſõjaline jõud, mida Wenemaa tarbekorral ſakslaste wastu wõiks wälja panna.

Et ſeda ſõjaliſt jõudu ſuurendada, on muidugi parem Wenemaa tükkiſid kuidagi kokku kleepida. Wõib öelda, et prantslastel lahkuminekuid pole ſelle kokkukleepimiſe tarwiduſe üle, waid ainult wiiſi üle, kuidas ſeda toimetada. Palju kõmu tegi hiljuti Briandi Eclairi juhtkiri, kus Clemenceau'le ette heideti, et ta iſiklikult Wene küſimuſeſt midagi ei hooliwat, waid ſelle täitſa Bertelot, wälisministeeriumi Wene asjade juhataja, kätte jätnud. Briandi ſõbrad, nagu parlamendi wälisasjade kommisjoni eſimees Franklin-Bouillon, katſuſid juba ſelle aasta jookſul wenelaste ja piirirahwaste wahel föderatſiooni ſobitada. Parlamendis nõudis ſeeſama Franklin-Bouillon, et Wene poliitikas kindel demokraatline kurs wõetaks, milles ka Wene küſimuſe lahendamiſeks ſuurt abi lootis. Ei oleks mitte huwituſeta näha ſaada, kuidas ſeda kurſt tegelikult hakatakſe läbi wiimo.

Lühikeſed teated.

— Kopenhaageniſt, 5. now. Et Ukraina Denikinile ſõda on kuulutanud, kuna liiduriigid Denikini oma liitlaſeks loewad, ſiis lõpetas Poolamaa oma läbirääkimiſed Ukrainaga.

— Ukrainas on korratuſi olnud, milleſt teada ei ole, kas nad enamlaste wõi ukrainlaste õhutuſel on tulnud.

— Wolffile teatatakſe Verſailles'iſt, et wiie nõukogu otſuſeks on teinud rahwasteliitu astumiſe kutſeid ſaata Skandinaawia riikidele, Hollandile, Hispaaniale ning Helweetſiale ja Kesk- ning Lõuna-Ameerika riikidele.

— Muhameedlaſed on 17. okt. terwes Indias kaliifile ilmaliku wõimu alalejätmiſt nõudnud. Bombais peeti palwe järel pääkirikus awalik kooſolek ära, milles Türgimaa tükeldamiſe päraſt pahameelt awaldati ja niiſamati ſelle päraſt, et islami pühad kohad kaliffi walitſuſe alt ära wõetakſe. Hinduſid on kutſutud paastuma ja paluma, et oma ühenduſt muhameedlastega „püha pitſatiga" kinnitada.

— Naueni raadio teatab 8. now, et liitlaste Balti ſaatkond Berliini on jõudnud, kus ta admiral Hoffmanni ning von Dirkſeni poolt wastu wõetud.

— Latwija wälisasjade minister ſaatis Leedu pääministrile kirja, kus ta teatab, et Latwija on walmis tunnistama Leedu riiki kui iſeſeiswat organiſatſiooni ja tema walitſuſt kõrgemaks õiguslikeks wõimukandjaks Leedumaal.

— President Poincaré jõudis ühes abikaaſaga kell 3 p. Londoni. Teda wõtſid wastu kuningas, kuninglik perekond, Lloyd George ja kabinet. Temale ſaid ſuurepäraliſed kiiduawalduſed oſaks.

— Reuterile teatatakſe Pariiſiſt: Liitlaste kõrgem nõukogu tegi liitlaste ſõjaliſele kommisjonile Berliinis kohuſeks ſakslastelt nõuda ſõjariistade ſaatmiſt laewateel Wenemaale ſeisma panna.

— Reuterile teatatakſe Waſhingtoniſt: Tööföderatſiooni täideſaatew nõukogu awaldas teadaande, milles ſeletakſe, et mäetööliste ſtreik õigustatud on. Mäetöölistele lubatakſe kõiki toetuſt organiſeeritud tööliste poolt ja palutakſe rahwaſt neid toetada.

Wenemaalt.

Parlamendi arwamine Doonimaal.

Rostowis Doonu ääres awati 2. noowembril parlamendi ſügiſene istumiste järk. President Halamow ütles oma awamiſe kõnes, et kaſakad ainult ſiis rahule jääwad kui Wene rahwas waba on. Lõuna Wene konwerentſiſt ütles president, et konwerentſi töö on tehtud ſuure ühiſe Wenemaa loomiſe ſihis.

Lätimaalt.

Bermondti wäeoſade ſuurus.

Londoniſt teatatakſe: Churchill teatas, et Sakſa wäeoſade ſuurus Baltimaal umbes 35.000 meheni ulatada. Neiſt on umbes 15.000 ſoldatit nõus kodumaale tagaſi pöörama, kuna 20.000 meeſt Bermondtiga ühineſid.

Kuramaa ſakslaſed ja Kreguli enamliſed ſalgad.

Nagu „Utole" kindlaſt allikaſt teatatakſe, toetawat Balti parunid enamliſi Kreguli wäeoſaſid. Rööwlitel on palju Sakſa raha, Sakſa riideid ja iſegi Sakſa peſu. Rööwlid aſuwad Slekſi metſades kuſt nad 16—20 meheliſtena ſalkadena ümberolewate talude kallale tungiwad. Mitmed rööwliteſt on wiimaſel ajal Kreguli rööwliſalgaſt lahkunud. Nad jutustawad, et Goldingeni õpetaja poeg Hugo Lichtenſtern neile ſuure ſumma raha lubanud, kuid neid petnud olla. Nüüd otſiwad nad Lichtenſterni, et temaga „arweid õiendada".

Läti wägede pääletungimine.

Riia, 11. now. Latopreſs. Riia on waba. Meie wäed tungiwad edaſi terwel liinil, mis algab umbes 4 wersta raudſillaſt jõge mööda ülespoole, kuni mererannani, umbes Shloki piirkonnani. Eſimeſena läks üle Düüna umbes 2 wersta ülewalpool raudſilda üliõpilaste pataljon. Sakslaſed ei oodanud pääletungimiſt ſellelt tiiwalt ja taganeſid korratult, kohati põgenedes, maha jättes ſuure hulga kuulipildujaid täies korras ning palju muud ſõjawaruſtuſt. Armſtadti lastekliinikus Miitawi kiwiteel oli palju haawatuid ja haigeid ſakslaſi, nende ſeas palju kergelt haawatuid, mis näitab kui ootamatalt pääletungimine tulnud. Uhes kohas äratasid meie ſõdurid hommikuuneſt Sakſa noori ſoldati. Sakslane ei ſaanud aru mis ſünnib. Riia linn on lipuehtes, meeleolu on rõõmus. Homme, 12. nowembril on rahwusnõukogu istumine Riiga oodatakſe kindral, Niesſeli kommisjoni.

Sakslaste nurjaläinud ſõjaplaan.

Keegi iſik, kes Miitawis Sakſa-Wene ſtaabiga ühenduſes, on Bermondti ebaõnnestanud kawatſuſeſt ja tulewasteſt plaanideſt „Segodnjale" järgmiſt jutustanud:

Awalow-Goltz tahtſid Riiga ühel hoobil ära wõtta. Selleks kiirustaſid nad Bolderaa ärawõtmiſega, et Riiat riſttule alla wõtta. Taheti muu ſeas ka Düüna alamjookſu juures, wastu Bolderaad, üle jõe tulla. Selleks ſaadeti Miitawiſt kõik aurikud merele. Kuid plaani teostamiſt takistaſid liitlaſed; ſakslaſed olid wiimſe minutini kindlad, et liitlaſed Wene ſoldatite pääle laſkma ei hakka. Sellega wõib ſiis ſegaduſt ja waenu ſeletada, mis liitlaste wastu awalikuks tuli, kui wiimaſed Bolderaa tule alla wõtſid.

Kui ſee kawatſus korda ei läinud, töötas Awalow uue wälja — Düünat ülewalpool Riiat kindlustada ja linna Liiwimaa poolt küljeſt ära wõtta. Seda plaani walmistaſid Goltz ja Biſchof. Missuguſes kohas nad üle Düüna tulla tahtſid, ei ole teada, kuid wõib oletada, et ſee Ulstüla juures ſündima oleks pidanud.

Põllutöö kongresſil wastuwõetud reſolutſioonid.

Poliitiline ſeiſukord.

1) Põllumeeste kongreſs tunnistab Eesti Wabariigi praeguſe ſeiſukorra nii rahwuswaheliſelt kui ka ſiſemiſes elus wäga tõſiſeks ja hädaohtlikuks.

2) Meie riikliſe raske ſeiſukorra juures on ſüüdi, pääle wäliste põhjuste, ka meie riikliste aſutuste rutuliſed ja kaalumata ſammud ja katſed elu kitſaste erakondliste põhiõpetuste järel ſisſe ſeada, ilma et tõelikka oluſid oleks arwesſe wõetud.

3) Eesti põllumeeste põlwed on ſelleſt kultuuriliſeſt eeltööſt, mis meie rahwa oma riigi rajamiſeni on edaſi wiinud, mõjuwama tegurina oſa wõtnud, põllumehed on Eesti iſeſeiswa Wabariigi loomiſel oma kaastöö pääle kui pühoma kohuſe pääle waadanud, Eesti riikliſe iſeſeiswuſe aate nimel on põllumehed walmis ka praeguſel raskel ajal kõik ohwrid kandma, et noor Eesti Wabariik ſiſemiste ja wäliste raskuste all kokku ei langeks.

Maaſeaduſe kohta.

1) Maaſeadus ſel kujul, nagu ta A. Kogu enamuſe poolt hääks kiidetud, tõſiſe maauuenduſe, rahwamajapidamiſe ja riigielu nõuete ſeiſukohalt hädaohtlikuks tunnistades, nõuab põllumeeste kongreſs, et maaſeaduſe teostamiſel ſeaduſe eitawad tagajärjed kõrwaldataks.

2) Eſimeſes jooneſ tuleb maaſeaduſe teostamiſel kõige kindlamalt nõuda, et üleminekuajajärgul meie rahwa toitluſe aſi mitte kitſikusſe ei ſattuks.

3) Maauuenduſe teostamine peab ſündima niiſugustel teedel, et meie rahwamajandus mitte kahju ei ſaaks ja majandusliſi wäärtuſi mitte asjata ei häwitataks.

5) Maaſoowijatele peaks wõimalus antama maad ſaada mitte ainult rendile, waid ka eraomanduſeks.

Omawalitſuſe kohta.

I.

Kongreſs ſoowitab, et riigi walitſemine, ülesannete täitmine kohtadel ſünniks eſimeſes rinnas iſeſeiswate kogukondliste omawalitſuſe organide kaudu, nõnda, et kõigealamal omawalitſuſe ükſuſel ülesannete pooleſt wõrdlemiſi laiem tegewuſepiir oleks, kuna kõrgematel ükſustel wähem asju toi.

metada jääks, riigi keſkwalitſuſe käes aga oleks ſel ajal ainult järelwalwe omawalitſuſte organide tegewuſe ſeaduslikkuſe järele ja nende tegewuſe ühtluſtamine ja juhtimine ſeaduſte piirides kuna kohus tegewuſe ſeaduslikkuſe kohta otſuſed teeks.

II.

Omawalitſuſe uuenduſt läbi waadates paneb üleriikline põllupidajate kongreß walitſuſele ſoowiawalduſe ette, et riigi kodanikkude elu ja waranduſe julgeoleku paremaks kindlustamiſeks ligemal ajal ka politſei uuendus läbi wiidaks.

III.

Eesti-Läti piiri lõpulik äramääramine on kohalikkudele kihelkondadele, kes majanduslikult Walga poole kaldunud, wäga tähtis, ſeſt ſiis ſaaſid nad Walgas oma majandusliſe ja poliitiliſe keſkkoha kuna, mille külge neid lähemal ajal liituks. Kongreſs ſoowib ſelle küſimuſe otſustamiſt kiirustada

Sunniwiiſiliſe tarbeainete kohta linnadele ja alewitele.

Kongreſs leiab, et ſunniwiiſiliſed tarbe- ja toiduainete nõudmiſed põllumeestelt linnade ja alewite jaoks kui naturaal kohuſtuſed on ülekohtuſed. Sarnaſed määruſed tulewad ära kaotada ja juhtumiſed, kus niiſuguſte määruſte wastu on eſinud, mitte trahwi määriliſeks lugeda.

Kohalik elu.

Konflikt „õpetaja" nime pärast.

Meie kiriku härradel on pahad päewad Aſutaw kogu wõttis neilt ära kirikumõiſa maad ja „koolmeiſtrid" wõtſid „õpetaja" nime, mida nad on omanud Luteruſe uſu laiali lagunemiſe ajal meie maal. Katoliku uſu kiriku härred lugeſid ja paluſid kirikus Ladina keeli, milleſt rahwas aru ei ſaanud nimetades neid rumalateks podiſejateks. Luterlaſed hakkaſid Eesti keeli jutlustama. Sellel oli ſuur mõju. Neid peeti targemateks katoliiklasteſt ja ſaid nii õpetaja nime, mis on püſinud meie ajani. Katoliku uſu ajal, mis kestis umbes 800 aastat, olid nad kõik ainult papid. Soomes ei ole õpetajaid, ſääl on nad ikka weel „kirkon pappi." Meile on jäänud püſima Wene papid ja — rehepapid. Wiimaſed hakkawad juba kaduma.

Nüüd, Eesti Wabariigi päewil tulid „koolmeiſtrid" ja ütleſid: Meie oleme õpetajad, mitte teie, kirikuhärrad! Meie igapäine töö on õpetamine Teil ei ole õpetajaga midagi ühiſt ſeſt teie töö on uſu agitatſioon ja jumala palumine. Nii oleme ükſi meie õpetajad". Walitſus on nende nõudmiſe õiguſtanud. Ei kirjutata kuſagil enam „koolmeiſter" ega „kooliõpetaja", ſeſt ei ole enam muid õpetajaid.

Kuidas endiſed õpetajad ſelle pääle waatawad? Wiſt mitte häämeelega. Nad waatawad waitides ſelle kui jumalawallatuſe pääle, mida Jſſand iſe oma käega nuhtlema ſaab. Sinodil Tallinnas, ei wõetud teda ſugugi kõne alla. Nad nimetawad endid ametlikult endiſelt edaſi „õpetaja".

Helme kihelkonnakooli õpetaja oli oma „õpetajale" küſimuſe ette pannud: „Nüüd olen mina õpetaja. Mis olete Teie?" Õpetaja wastanud: „Kui Teie olete nüüd õpetaja, ſiis olen mina õpetaja-härra!"

Kas jääwad kirikuhärrad õpetajaiks edaſi, wõi lepiwad nad ükſi „kirikuhärraga", ſelleks peakſid nad küll ſeiſukohta wõtma, ſeſt meil Eestis ei wõi olla kahte ſorti õpetajaid. Ajalehtedes kirjutatakſe tihti ſelleſt ja tolleſt õpetajaſt. Kuid ei wõi teada, kes too õpetaja on, kas kiriku- wõi koolimees. Karskuſe kongreſſi kirjelduſes leian õpetaja Steinbergi keda on walitud karskuſe keſktoimekonda. On olemas Tartus ühes koolis õpetaja Steinberg ja Piliſtwere kirikul õpetaja Steinberg. Mitte keegi lugeja ei wõi teada, misſuguſt õpetajat on ſääl walitud.

Kui ebaõpetajail on raske leida uut nime, ſiis peakſid nad andma tellimiſe hra Nawikule. Küll tema neile uue kohaſe nime loob. Ehk kõlbakſid neile wanad nimedki, papp, pastor, preester. Nad on küll wõõrakeelſed, aga kirik iſi on ka wõõrakeelne.

Fn.

Uuesti registreeritud ſeltſid.

Wiljandi-Pärnu rahukogu on wiimaſel ajal järgmiste ſeltſide põhjuskirjad kinnitanud ja ſeltſid registreerinud. 4. aug. Tuhalaane Nooreſoo Selts; 15. aug. Wõhma Majanduſe Ühiſus.

16. aug. Käru Rahwahariduſe Selts; Kõpu Eesti Põllumeeste Selts; Põltſamaa Keſkkooli Selts.

1. ſept. Wiljandi Tööstuſe Ettewõtjate Ühiſus; Wiljandi Wabatahtlik Tuletõrjujate Selts; Wändra Hariduſe Selts.

8. ſept. Pärsti Noorte Ühing; Lõwe tulekahju korbadel waſtaſtikku abiandmiſe ſelts; Wiljandi Meſilaſtepidajate Selts; Pärnu Rahwahariduſe Selts; Pärnumaa Meſinduſe ja Aianduſe Selts; Pärnu Eesti Matmiſe Kaſſa; Pärnu Sakſa Muuſika Selts (Pernauer Muſik-Verein).

19. ſept. Heimtali Noorte Selts; Kaarli Karskuſe ſelts „Säde"; Jõõpru nooreſoo ſelts „Ärkaja"; Wiljandi maakonna õpetajate ſelts.

29. ſept. Wiljandi Eſimene Lugemiſering; Põltſamaa Eesti Naisſelts; Suure Jaani hariduſeſelts „Ilmatar"; Wastemõiſa karskuſe ſelts; Wiljandi Kirjanduſe ſelts (Litterariſche Geſellſchaft in Fellin); Pärnu Käſitööliſte ſelts; Pärnu Muſſe ſelts; Pärnu kodanikkude ſelts; Wiljandimaa õpetajate liit; Pärnu waesteſõprade ſelts (Verein der Armenfreunde in Pernau); Wiljandi linna käſitööliſte abiandmiſe ſelts.

Wiljandi Rahwaülikoolide Seltſi

põhikiri on Wiljandi-Pärnu rahukogu poolt üleeile kinnitatud.

Ilmad

on wiimaſeil päiwil talwiſteks muutunud. Seni ſeiſſis elawhõbe termomeetris ikka ühel kohal: wiis pügalat allpool nulli. Wiimaſel paaril päewal on ta aga üle 10 kraadi allapoole nulli wajunud. Külm on järwele jääkorra pääle tõmmanud, mis juba nii paks on, et inimeſt pääl kannab. Talweſpordi hooaeg on alganud.

Ka Wirtsjärw on jääkatte all, kuid kardetakſe weel üle käia.

Kino-pildistamiſe järelwalweks

on ſõjawägede ülemjuhataja ſunduſliku määruſe 6. ſkp. makſma pannud.

Wiimaſel ajal on mitmeſuguſed ettewõtjad Eestis kino üleswõtteid hakanud tegema nii ſõjaliinil, kui ka ſeljataga. Neis piltides on Eestit ſagedasti rohkemalt jaolt halwaſt külјeſt ja pahatahtliſelt kujutatud, mis korduwalt üleſtloiſt pahameelt on äratanud. Niiſuguſed teatawa ſihiga üleswõetud pildid, misſuguſed ka wäljamaale ſaadetakſe, toowad Eesti aſjale kaſu aſemele kahju. Sellepäraſt keelatakſe ära ilma lubata kõikſuguſte üleswõtete tegemine ſõjaliinil kui ka ſeljataga. Üleswõtete tegemiſeks tuleb luba muretſeda kindralſtaabi walitſuſeſt. Üleswõtmiſe juures peab tingimata olema üks ohwitſer, keda tema wäeoſa ülem nimetab. Üleswõtted tulewad ſaata enne awaliku demonſtreerimiſt ehk wäljamaale ſaatmiſt ſõja-trüki kontrollide (ehk kindralſtaabi eſitajate) läbiwaatamiſeks.

Majaomanikkude ſelts.

Wiljandi majaomanikkude ſelts on kinnitud. Awamiſe koosolek mõeldakſe tulewal teiſipäewal ära pidada, millal ſiis ſeltſi liikmeid wastu wõetakſe, juhatus walitakſe ja edaspidiſe tegewuſe üle nõu peetakſe.

Samaſed ſeltſid on teistes linnades, nagu Tartus, Walgas ja Tallinnas ſuure eduga töötanud, on kodanikkudele puid, ehituſe materjaali muretſenud ja mitmetpidi wäga tarwilik olnud.

Eesti Nooreſoo Liidu

Wiljandi Oſakonna üleüldine liikmetekogu koosolek peetakſe pühapäewal, 16. nowembril ſ. a. kell 10 hom. Wiljandi Eesti Hariduſe Seltſi ſaalis järgmiſe päewakorraga ära:

1) Awamine. 2) Koosoleku juhataja ja protokolli kirjutaja walimine. 3) Eelmiſe koosoleku protokolli kinnitamine. 4) Referaadid. 5) Endiſe pidutoimekonna aruanne. 6) 1920. aasta liikmemakſu kindlaks määramine. 7) Alaliſe laulukoori aſutamiſe küſimus. 8) Juhatuſe aruanne 9) Lahtiſed küſimuſed, mis ka otſuſtatud wõiwad ſaada.

Tähelepannes et päewakorras rida tähtſaid küſimuſi, millede otſuſtamine kõige lähemal ajal tungiwalt tarwilik ja ſel koosolekul mitmed meil ſenini tundmata nooted jõud oma referaatidega eſimeſt korda rahwa ette astuwad, ſiis loodame, et keegi oſakonna liikmeteſt koosolekule ilmumata ei jää.

Koosolekul wõetakſe ka uuſi liikmeid wastu

Juhatus.

Tööstuſte kongreſs.

Wiljandi maakonna wäike- ja keſktööstuſte ettewõtjate konreſs algab laup. 15 now. kell 12 lõunal. Päältkuulajad pääſewad wabalt galeriile.

„Maaliit"

tahab jälle uuesti ilmuma hakata. Maaliitlaſed on Tallinnas põllumeeste kongreſſil olles oma wahel 60000 marka kokku pannud et trahwi ära makſta. „Kaja" nimeline häälekandja ei meeldida neile. Fn.

Linade ülesoſtmiſeſt.

Kaubandus- ja tööstuſe miniſteerium juhib ſellepeale tähelepanekud, et linade ja linaſeemnete ülesoſtmine mitte wabalt igaühele lubatud ei ole, waid ülesoſtma on õiguſtatud ainult need iſikud, kes miniſteeriumiga ſellekohaſe lepingu on teinud ehk nende wolinikud. Ülesoſtmine peab ſündima iſeäraliſte tſekkide wastu, mis miniſteeriumi poolt lepingutele wäljaantakſe.

Linade ja linaſeemnete wedamine raudteel makſwate ſeaduſte põhjal wõib ſündida ainult kaubandus- ja tööstusminiſteeriumi loaga.

Wastutaw toimetaja Dr. M. Nõges.
Wäljaandja: Wiljandi Ajalehe Kirjastuſe Oſaühiſus

Wiljandi E. Lugemiſering.
Pühapäewal, 16. now. ſ. a. kell 8 õhtul
„Seltſkonna toed"
Henrik Ibſeni 4-waatuſline näidend.
Muuſika. Tants.
Piletihinnad: 15, 12, 10, 8 ja 5 m., tantſule 5 ja 3.
Sisſetulek läheb W. E. L. awaliku raamatukogu hääks.
Piletid on öölubadena makswad.
Eeſtſeiſus.

E. K. Liidu Aastapäewa mälestamiſeks kutſun kokku kõik
I. järgu K. Liitlased
Pühapäew 16 now ſ. a. kell 11 hom. Kodu Seltſi ſaali. K. Liidu paraadeſt oſa wõtma. Ilmumine ſunduslik.
Wiljandi linna K. L. Ülem
lipnik A'berg.

Soojade talwe
kaloſſide tööstus
on jälle pääle alganud ja on juba lagus ka walmilt ſaada. Wõtan ka ligitoodud materjaliſt tellimiſi wastu. Palun tellimistega rutata.
Need naiſõpilaſed kes juba meldinud on palume kohe juure tulla. Wõtan ka weel uuſi juuretulijaid wastu, ka wäljaõppinud kingſepa tööliſt on tarwis Tartu uul. nr. 15 kingſep Joh. Aibo.

Wastſemõiſa Muru metſa tarwitatakſe
Puuraiujaid
kubiku raiumine 100 marka,
palgi t. ll 15 penni
[illegible] 20 penni
teatuſt ſaab Wiljandi Kirikuküleſt [illegible] ja metſaſt Uhatall. Sääl on 50 kubikud põlenuid puid müüa.

Käriſtes Wiiratſi talus on ſuur Kiwi pood käidawa koha peal 1. Januariſt
rendi
pääle anda. M. Kubo. Ka on 5. toaline maja kõige ſõrwal ruumidega wälja üürida.

Kes ſoowib tiine mära wastu hää töö hobuſt
wahetada
Palutakſe ilmuda Poſti uul. № 9. Wiljandis.

Poe lett ja riiulid
müüa
Suure-Kõpu Puna ſepa juures.

Müüa
wäikſe ja waſt traanſid Kantreküla, Marmori uul nr. 5.
Nediſon

Hääd ſorti ſuguulit ja 2 ſeemne emmiſt on
müüa
Sammulil Wiljandi wallas.

Hää töö
hobune
on müüa Rooſi uul. № 4 Kantreküläs

Kaotatud.
10 now. ſõites Tommuſki ſeeb peer wakamad ligi linna koolilapſe raamatud, uudi pott waſt aluſega. Waſtutuleſaid meestewaid palutakſe kui auſaid leidjaid ära tuua. Wiljandi Juudi uul. № 4. II korral. W. ch: kätte maewotaſu eeſt, warjamiſe eeſt hoiatan.

„Sakala"
tellimiſi wõtawad wastu ja müüwad üksikuid numbrid:
Wiljandis lehetalitus, H. Krojeſe, K. Wälku ja L. Juurikoſſi raamatukpl., J. Leppik Tartu uul. ja Agubant Kantremaal, Kirikumõiſa uul.
Suure-Jaanis A. Mutli
Tarwastu-Muſtlal J. Rips, J. Lepp, J. Kärik.
Wõhmas M. Tults, Pilliſtwere Majanduſe Ühiſus.
Abja-Paluojal T. Aibel, H. Laats.
Wana-Suislepis K. Waher, J. Salmon.
Karksi-Nuias J. Kiuſalaas.
Kaarlis P. Ruubel ja H. Tall, w.-Kam.
Suure-Kõpus wallakirjutaja J. [illegible] ja walla kat.
Pääle nende kõik kihelkondade poſtiaſehed.

Neiud Ilmad Iiia!
Terwitame kõiki mulgimaa neiduſid ja kuulutame teile ſule ſõja. Palume lõbuſad kirjad luurajate näol meid luurama ſaata. Muidu tormame pääle partiſaaniliſe ſõja kunstiga.
Partiſaanid: Karl Lind, Auguſt Teng, Jaan Martinſon, Alekſander Leis, Tõnis Peterſon ja Jaan Aadamſon Adr.: Kuperjanowi Partiſaani pataljoni maakuulajate komando.
Johan Jaska, Auguſt Järw. Kuperjanowi Partiſaani Bataljon. 2. rood, 3 rühm.

Eesti Tarwitajateühiſuste Keſkühiſus
kutſub
Kalajaoskon. juhatajaks
iſikut, kes põhjalikult tunneb **kalapüüdmiſt, ſoolamiſt ja kalakonſerwide walmistamiſt.** Ametiſſe tuleb astuda eſimeſel wõimaluſel — ſoowitaw mitte hiljem kui 1. jaanuariks 1920. Palk kokkuleppe järele. Pakkumiſed ühes ſeniste tegewuſe kirjelduſe ja tunnistuſte ärakirjadega ſaata:
Eesti Tarwitajateühiſuste Keſkühiſuſe juhatuſele, Tallinnas.

Tallinna Linna Majandus-Oſakond tarwitab Kurna mõiſa
kirjutajat-raamatupidajat
ja
karjarawitſejat.
Üles anda kirjalikult kuni 25.-da now. ſ. a., Tallinnas, Mundi uul. nr. 2, 3-as kord.
Oſakonna Juhataja,
Linnanõunik A. Thomſon.
Aſjaajaja: M. Luls.

Wõtan
tellimiſi mitmeſuguſteks ehtimisteks
(dekoreerimiſeks), nagu pulma pidudele ſaalides ja ſurnute juure iluſate roheliste ja õitſewate lilledega.
Walmistan
haua pärgaſid
elupuu okſteſt, mitmeſuguſteſt roheliſteſt ja elawateſt lilledeſt 10 mk. pääle j. n. e., j. n. e.
Adr.: Wäike uul № 11.
Auſtuſega Kärner, ſiſekäik hoowiſt.

Wiljandi Wastast. Krediit-Uhisus
Wiljandis, Lossi uul. omas majas —
wõtab raha hoiule ja maksab tähtajaliste hoiusummade eest 5% jookswate arwete päält 3–3½%.
Uhisus toimetab kôiki panga operatsioonisid. Uhisus wôtab kôiki rahasid kursi järele wastu.
Juhatus.

Soowitan aupaklikult
kaubatarwitajatele linnas kui maal.
Piima kruuſa 3—½ toobiliſi,
koore kanna, porcell. ja klaaſiſt,
kohwi taſſa,
kohwi kruuſa,
emailleeritud kruuſa,
liht- ja ſupi taldrikuid,
tirinaid,
tee kannuſid ſuuri ja wäikſid,
ſuupeſu ſerwiiſa,
lille waaſa,
garafiniſid,
garafini aluſid,
thee ja õlle klaaſa,
weini ja napſi klaaſa,
lae ja ſeina lampiſid,
lambi tahte, klaaſi ja
wene lambi õli (petrooleum),
nahkhiire latred,
plekk nõuſid (õlikannud),
emaileeritud kaſtrulid,
taba lukkuſid,
pudu kaupa,
lõhna ſeepiſid,
juukſe kammiſid,
hiire ja roti lõkſa,
ſuitſu materjaali,
tuletikka ſuurel arwul,
paberosſi maſinaid,
riiſi, manna, kohwi, ſuhkurt, ſoola, tärkliſt, ſöögiſoodat, herneid, worsti rohtu, pipart, würtſi ja loorberi lehti j. n. e., j. n. e.
Aupaklikult N. Perlmann, ſuure turu ääres.

Waikne ſoliid noormees otſib ſooja, walget,
möbleeritud tuba
oma ette, ühes talitamiſe ja toidu walmistamiſega noormehe omiſt toiduaineteſt, 100 mk. eeſt kuus. Adreſs jätta Kiesl'i päewapildi ateljeeſſe.

10. now. õhtu joolſis ehk
waraſtati
Kaarli Lillaku ukſe eeſt muſt ruun hobune 8 aast. ühes pikawankre ja riistadega ära. Märgid: [illegible], kõrgus 2 arſ. 1½ werſ. Wankre pääl musta ribega podi ja hall musta ſooneline tekk. Palutakſe teatada Kaarli walla Longile. T. Wbl.

Soowitan kaubatarwitajatele ſelget ameerika
petroleumi
waadi wiiſi ja wähemal mõõdul, ſoola, ſeebikiwi, heeringaid, ſilkuſi j. n. e.
J. Palune.

„Koidu" Seltſi
puhweti wäljarentimine
on kolmapäewal, 19-mal nowembril ſ. a. kell 8 õhtul ſeltſimajas.
Eeſtſeiſus.

[illegible] trükk, Wiljandis.